

Lakiosasto

18.1.2000

Työeläkelaitoksille

SUOMEN JA LATVIAN VÄLINEN SOSIAALITURVASOPIMUS

**Hallituksen esitys eduskunnalle Latvian kanssa tehdyn sosiaali-
turvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE
192/1999 vp)**

1 SOPIMUKSEN KESKEINEN SISÄLTÖ

Sosiaaliturvaa koskeva sopimus allekirjoitettiin Latvian ja Suomen välillä 11.5.1999. Sopimus vastaa pääosin Viron ja Suomen välillä voimassa-olevaa sopimusta.

Sopimus sisältää vastavuoroisesti määräykset eläkkeistä, sairausvakuutuksesta, sairaanhoidosta, lapsilisistä, vanhempainetuuksista, työttömyysturvasta sekä tapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta (2 artikla). Lisäksi Suomesta lähetettyyn tai muutoin Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen jäävään henkilöön tai heidän perheenjäseniinsä sovelletaan Suomen työmarkkinatukea, kuntoutusrahaa ja kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta, vammaistukea ja lapsen hoitotukea koskevaa lainsäädäntöä.

Latvian osalta sopimus koskee edellä mainittujen vastavuoroisten sosiaaliturvaetuuksien lisäksi Latvian lainsäädännön mukaisia hautausavustuksia ja sosiaaliturvatukia.

Lähetetyt työntekijät

Lähetettyjä työntekijöitä koskeva määräaika on kolme vuotta. Työntekijä voidaan lähettää myös suomalaiseseen yritykseen sidoksissa olevan yhtiön palvelukseen, kuten esimerkiksi tytäryhtiöön (7 artikla).

Suomen työeläkkeen määräytyminen

Sopimuksen mukaan Latviassa oman työn perusteella täytetyt vakuutuskaudet otetaan huomioon työeläkeoikeuden syntymiseksi. Näin ollen työkyvyttömyyseläkkeen edellytyksenä olevaa viiden vuoden asumiskavaatimusta sekä työttömyys- ja osa-aikaeläkkeen 5/15-vuoden työs-

Lakiosasto

18.1.2000

kentelyaikavaatimusta varten otetaan huomioon tarvittaessa myös Latvian työskentelykaudet.

Tulevan ajan oikeuden saamiseksi edellytetään kuitenkin aina että hakija on ollut viimeisen kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta Suomen työeläkelakien alaisessa työssä.

Sopimuksessa ei ole työeläkkeen laskentaa koskevia määräyksiä, joten työeläke lasketaan puhtaasti kansallisten säännösten mukaisesti.

Suomen työeläkkeen maksaminen

Työeläke maksetaan sopimuksen perusteella Latviaan eläkkeensaajan kansalaisuudesta riippumatta.

Latvian kansalaisille Suomen työeläke maksetaan myös kolmansiin maihin samoin kuin Suomen kansalaisille.

Osa-aikaeläkettä ja työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta tämän sopimuksen perusteella ulkomaille.

Latvian eläkeoikeus ja eläkkeen maksaminen

Latviassa edellytetään esimerkiksi vanhuuseläkkeen saamiseksi vähintään kymmenen ja työkyvyttömyyseläkkeen saamiseksi vähintään kolme vuotta vakuutusaikaa. Sopimuksen mukaan näitä vakuutusajankäyttöä varten otetaan tarvittaessa huomioon myös Suomen työeläkelainsäädännön mukaiset vakuutuskaudet. Henkilön on kuitenkin aina täytynyt kuulua vähintään 12 kalenterikuukautta Latvian lakisääteeseen eläkejärjestelmään.

Latvian eläke maksetaan sosiaaliturvasopimuksen nojalla sopimuksen piiriin kuuluneille Suomeen. Ilman sopimusta Latviassa myönnetty eläke maksetaan ulkomaalaisille ulkomaille vain kuuden kuukauden ajan.

2

VOIMAANTULO JA YLEISKIRJEEN LIITTEET

Kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännössään sosiaaliturvasopimuksen voimaantulolle asetut edellytykset, sopimus tulee voimaan ilmoituskuukautta seuraavan toisen kuukauden alusta. Laki Latvian kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä on tarkoitus saattaa voimaan asetuksella samana ajankohtana kuin sopimus. Sopimuksen arvioidaan tulevan voimaan keväällä 2000.

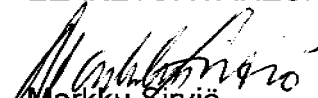
Lakiosasto

18.1.2000

Sopimuksen soveltamista koskeva yleiskirje lähetetään myöhemmin. Siinä selvitetään sopimuksen sisältöä, sen toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä sekä Latvian eläkejärjestelmää.

Liitteenä on hallituksen esitys. Ruotsinkielistä hallituksen esitystä voi tilata Oy Edita Ab:sta, puhelin (09) 566 0566.

ELÄKETURVAKESKUS


Markku Sirviö
Riitta Korpiluoma

Hallituksen esitys Eduskunnalle Latvian kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Latvian välisen sosiaaliturvasopimuksen. Sopimus on allekirjoitettu toukokuussa 1999. Sopimuksen tarkoituksena on yhteensovittaa Suomen ja Latvian välillä liikkuvien ihmisten oikeudet sosiaaliturvaan.

Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä

päivänä, jolloin sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännössään sopimuksen voimaantulolle asetetut edellytykset.

Esitykseen liittyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Suomen ja Latvian välillä ei ole sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta. Sosiaaliturvasopimuksen tekeminen Latvian kanssa toteuttaa Suomen pyrkimystä saada aikaan sopimus maantieteellisesti Suomea lähellä olevien maiden kanssa. Sopimus parantaisi maasta toiseen siirtyvien henkilöiden sosiaaliturvaa.

Latviassa asui vuoden 1999 alussa väkisin 22 Suomen kansalaista ja siellä käy vuosittain noin 30 000 suomalaista matkailijaa. Suomessa asui vuoden 1999 alussa 230 Latvian kansalaista. Täällä kävi vuonna 1998 noin 24 000 latvialaista matkailijaa.

Tarvetta sosiaaliturvasopimuksen tekemiseen Latvian kanssa on myös sen vuoksi, että Latvian ja Suomen sosiaaliturvajärjestelmissä on ulkomaalaisia koskevia rajoituksia.

Latvian sosiaaliturvajärjestelmään kuuluu eläkevakuutus, sairaus- ja äitiysvakuutus, perhe-etuudet, työttömyysturva sekä tapa-

turvavakuutusjärjestelmä.

Latvian parlamentti hyväksyi vuonna 1995 laajan sosiaaliturvaa koskevan uudistuksen. Tavoitteena on luoda uusi kokonaiseläkejärjestelmä, joka muodostuu seuraavasta kolmesta osasta: Ensiksi lakisääteisestä eläkkeestä, joka määräytyy maksettujen vakuutusmaksujen mukaan. Maksuja ei rahastoida, sillä rahoitus perustuu jakojärjestelmään. Toiseksi lakisääteisestä eläkkeestä, joka myös määräytyy maksettujen vakuutusmaksujen mukaan, mutta järjestelmä on täysin rahastoitettu, ja kolmanneksi yksityisestä lisäeläkkeestä, joka voi olla työnantajan järjestämä tai itse hankittu.

Ensiksi mainittua osaa koskeva laki tuli voimaan vuonna 1996. Lain rahastoidusta eläkkeestä on määrä tulla voimaan vuonna 2000. Eläkkeen rahastointiin perustuva osa muodostetaan rahastoimalla yksilöllisille eläketileille vuosittain se osa eläkemaksuista, jota ei tarvita maksussa olevien eläkkeiden kustantamiseen. Erillistä vakuutusmaksua ei

peritä tätä eläkkeen osaa varten. Eläketurvan toisen osan toteutuminen riippuu siten siitä, muodostuuko kootuista eläkemaksuista ylijäämää. Yksityisiä eläkerahastoja koskeva laki on ollut voimassa vuodesta 1998.

Lakisääteisen eläkevakuutukseen piiriin kuuluu jokainen työntekijä ja yrittäjä 15 vuoden iästä. Järjestelmästä maksetaan vanhuuseläkkeitä, työkyvyttömyyseläkkeitä ja perhe-eläkkeitä.

Vanhuuseläkettä kertyy vuosittain 20 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Vuonna 2000 eläkkeen perusteena on 48 kuukauden vakuutusmaksun perusteena ollut keskiansio. Tämä summa kirjataan kunkin vakuutetun henkilökohtaiselle eläketilille. Todellista varojen siirtoa tilille ei kuitenkaan tehdä. Kertynyttä laskennallista pääomaa tarkistetaan vuosittain yleistä palkkojen kehitystä vastaavasti. Eläkkeelle siirryttäessä koko vakuutusaikana kertynyt eläkepääoma muutetaan eläkkeeksi jakamalla se kyseisen ikäluokan odotettavissa olevan eliniän mukaan määräytyvällä jakoluvulla. Eläke jää siten sitä pienemmäksi mitä aikaisemmin eläkkeelle siirrytään ja mitä pitempi odotettavissa oleva elinaika on. Eläkkeellä on kuitenkin vähimmäismäärä, joka maksetaan valtion maksamana sosiaaliturvatukena. Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan nykyisin hintaindeksillä, mutta vuodesta 2000 alkaen käyttöön otetaan yhdistetty palkka- ja hintaindeksi.

Tällä hetkellä naisten eläkeikä on 57 vuotta 6 kuukautta ja miesten 60 vuotta. Eläkeikä kuitenkin nousee puolivuositain, kunnes se on 62 vuotta sekä miehillä että naisilla. Varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtyminen on mahdollista 60 vuoden iässä. Siirtymäsäännösten perusteella naisille varhennettu vanhuuseläke on mahdollinen nuorempana kuin 60-vuotiaana vuoteen 2004 saakka. Työssä käyvät eläkeläiset voivat eläkkeen määrästä riippuen saada joko koko eläkkeen tai osan eläkkeestä.

Oikeus vanhuuseläkkeeseen edellyttää, että vakuutusaikaa on vähintään kymmenen vuotta. Vakuutusaikaa ja eläkettä kartuttavaa aikaa on myös palvelus puolustusvoimissa, sairaus-, työttömyys- ja äitiyspäiväraha-aika sekä työkyvyttömyysaika ja alle 1½-vuotiaan lapsen hoito kotona. Näiltä ajoilta vakuutusmaksut maksetaan valtion budjetista.

Työkyvyttömyyseläkkeen saamiseksi vakuutusaikaa on oltava vähintään kolme vuotta. Eläke on työkyvyttömyysasteen mukaan

määräytyvä prosentti eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Työkyvyttömyysasteita on kolme. Ensimmäisen asteen työkyvyttömyydessä eläkeprosentti on 45 ja toisen asteen työkyvyttömyydessä 40. Eläkkeen perusteena oleva palkka voi olla enintään viisi kertaa maan virallisen vähimmäispalkan suuruinen. Tähän eläkkeeseen maksetaan pientä vakuutusajan pituuden mukaan määräytyvää lisää. Pienin eli kolmannen asteen työkyvyttömyyseläke on valtion maksaman toimeentulotuen suuruinen.

Perhe-eläkettä maksetaan työntekijän jälkeen pääsääntöisesti alle 18-vuotiaalle lapselle ja työkyvyttömälle lapselle ilman ikäraja, jos hän on tullut työkyvyttömäksi alle 18-vuotiaana. Opiskelija saa perhe-eläkettä 24 vuoden ikään saakka. Leskeneläkettä ei ole.

Perhe-eläke on yhdelle lapselle 50 prosenttia, kahdelle lapselle 75 prosenttia ja kolmelle tai useammalle lapselle 90 prosenttia siitä vanhuuseläkkeestä, johon edunjättäjällä 60 vuotta täytettyään olisi ollut oikeus. Niin sanotun tulevan ajan eläke määrätään koko työhistorian keskiansioiden mukaan.

Työnantajat, työntekijät ja valtio rahoittavat eläkkeet. Nykyisin työnantajien maksuosuus on suurempi kuin työntekijöiden, mutta tulevana vuosina maksuosuudet on tarkoitus tasata niin, että työnantajien ja työntekijöiden osuudet ovat yhtä suuret.

Eläkeuudistuksen siirtymäkauden aikana uuden lakisääteisen eläkejärjestelmän ohella on olemassa eläkejärjestelmä, josta maksetaan erityispalveluseläkkeitä joillekin erityisryhmille.

Eläkkeet maksetaan ulkomaille muuttavalle ulkomaalaiselle kuuden kuukauden ajan. Latvialaiset saavat eläkkeensä ulkomaille ilman rajoituksia.

Äitiys- ja sairausvakuutusta koskeva uusi lainsäädäntö on tullut Latviassa voimaan 1.1.1997. Etuuksiin oikeutettuja ovat työntekijät ja yrittäjät. Edellytyksenä on, että sosiaalivakuutusmaksut on maksettu. Äitiysetuutta maksetaan 56 päivältä ennen synnytystä ja 56 päivästä synnytyksen jälkeen. Etuuden määrä on 100 prosenttia etuuden saajan keskimääräisestä palkasta. Sairauspäiväraha maksetaan enintään 52 viikolta ja se on määrältään 80 prosenttia etuudensaajan keskimääräisestä palkasta.

Sairaanhoito Latviassa on porrastettu kolmeen tasoon. Ensimmäisen tason muodostaa yleissairaanhoito, toisen tason erikoissairaan-

hoito ja kolmannen tason valtakunnallisesti keskitetty sairaanhoito. Eräiden sairausryhmien ja vaikeimpien sairauksien hoito (ns. kolmas taso) on keskitetty valtion omistamille sairaaloille. Budjettivaroista ohjataan varoja alueellisille viranomaisille (alueelliset sairauskassat), jotka tekevät alueensa sairaaloiden, poliklinikoiden ja yksityisten palvelujen tuottajien kanssa sopimukset annettavien palvelujen määrästä ja laadusta.

Potilailta peritään potilasmaksut, mutta tietyt potilasryhmät, kuten vammautuneet, eläkeläiset, opiskelijat ja alle 17-vuotiaat saavat sairaanhoidon maksutta. Ulkomaalaisilta peritään niin sanottu keskimääräiset poliklinikka- ja hoitopäivämaksut, jotka perustuvat sairauskassan arviointiin erilaisten palvelujen tuotantokustannuksista.

Laki sosiaalivakuutuksesta työtapaturmien ja ammattitautien varalta on tullut voimaan 1.1.1997. Laki koskee työntekijöitä sekä opiskelijoita ja harjoittelijoita harjoittelu-työssä.

2. Taloudelliset vaikutukset

Vuonna 1998 suomalaisia kävi Latviassa noin 30 000 ja latvialaisia Suomessa noin 24 000 henkilöä. Julkiselle terveydenhuoltojärjestelmälle aiheutuvia kustannuksia on vaikea arvioida, koska ulkomaalaisille annettusta sairaanhoidosta on käytettävissä puutteellisesti tietoja. Kuntaliiton vuosia 1995—1997 koskevan karkean selvityksen mukaan latvialaisten osuus ulkomaalaisille annettusta hoidosta oli vajaa puoli prosenttia. Tämä vastaa alle 100 000 markan kustannusta.

Suomalaisten Latviassa saamasta hoidosta ei ole käytettävissä tietoja. Jos suomalaisten sairaanhoidon tarve Latviassa vastaisi latvialaisten hoidon tarvetta Suomessa, aiheutuneet kustannukset olisivat noin 45 000 markkaa vuodessa. Arviossa on otettu huomioon, että tällä hetkellä Latvian kustannustaso on noin kolmanneksen halvempi kuin Suomen kustannustaso.

Siirtymäkautena maiden välistä kustannuseroa on tarkoitus tasoittaa ottamalla huomioon toteutuneet sairaanhoitopalvelujen käyttömäärät ja hoidon taso. Kustannuksia korvattaisiin maiden välillä vain, jos toinen maa on antanut enemmän sairaanhoitopalveluita. Koska suomalaisia käy Latviassa enemmän kuin latvialaisia Suomessa, Suomi ilmeisesti olisi korvaavana osapuolena. Tästä

aiheutuvat kustannukset olisivat vähäiset, muutama tuhat markkaa vuodessa. On todennäköistä, että vähitellen liikkuvuus ja kustannustaso jonkin verran kasvavat. Kustannusvaikutukset eivät silti muodostune merkittäviksi.

Kansaneläkejärjestelmälle kustannusvaikutukset ovat hyvin pieniä. Tämä johtuu muun muassa siitä, että eläke suhteutetaan Suomessa asuttruun aikaan sekä siitä, että muut eläkkeet otetaan huomioon kansaneläkkeen määrässä. Tällä hetkellä ei Latviaan makseta yhtäkään kansaneläkettä.

Muun asumiseen perustuvan sosiaaliturvan osalta sopimus aiheuttaa jossain määrin kustannuksia sairaus- ja vanhempainpäivärahoissa. Tämä koskee Suomessa työskenteleviä, jotka eivät asu vakinaisesti Suomessa.

Oikeutta työttömyysturvaan sopimus laajentaa siten, että myös työssäolo Latviassa otetaan mukaan työssäolo-ehdotoon. Tämä lisää jossain määrin työttömyysturvan kustannuksia.

Kustannusvaikutuksia tarkasteltaessa on otettava huomioon, että sopimus estää päällekkäisten etuuksien maksamista ja sopimusmaiden antamien sairaanhoitopalvelujen kustannusten korvaaminen saadaan järjestelmällisempään seurantaan.

3. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelussa on käytetty sosiaalivakuutuslaitosten asiantuntija-apua.

Neuvottelut sopimuksesta aloitettiin vuonna 1994 ja ne saatiin päätökseen toukokuussa 1998. Sopimus allekirjoitettiin toukokuussa 1999.

4. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Latvian tasavallan välisestä assosioinnista on tehty 12.6.1995 Eurooppa-sopimus. Sopimus on tullut voimaan 1.2.1998 (SopS 15-16/1998). Sopimuksen 38 artikla sisältää määräyksiä sosiaaliturvan koordinoinnista. Niiden mukaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa työskentelevien latvialaisten työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä siellä täyttämät vakuutus-, työskentely- tai asumiskaudet lasketaan yhteen

muun muassa eläkkeitä varten. Latvia myöntää puolestaan alueellaan oleville jäsenmaiden kansalaisille saman kohtelun.

Edellä mainitun toteuttaminen edellyttää, että assosiointineuvosto päätöksellään antaa asianmukaiset määräykset ja hallinnolliset

säännöt 38 artiklan määräysten varmistamiseksi. Määräykset eivät kuitenkaan saa vaikuttaa jäsenvaltioiden ja Latvian välisistä kahdenvälisistä sopimuksista aiheutuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jos niissä annetaan edullisempi kohtelu.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Latvian kanssa tehdyn sopimuksen sisältö

Sopimus koostuu viidestä osasta, joista ensimmäinen käsittää yleiset määräykset (1—5 artiklat). Toisessa osassa määrätään sovellettavasta lainsäädännöstä (6—10 artiklat). Kolmannessa osassa on erityismääräykset sairaus- ja vanhempainetuuksista sekä sairaanhoidosta (11—14 artiklat). Kolmas osa koskee myös vanhuus-, työkyvyttömyys ja perhe-eläkkeitä (15—19 artiklat), ammattitauteja ja työtapaturmia (20—24 artiklat), työttömyysturvaa (25 artikla) ja perhe-etuuksia (26 artikla). Neljännen osan muut määräykset (27—37 artiklat) koskevat sopimuksen toimeenpanoon ja soveltamiseen liittyviä kysymyksiä. Sopimuksen viides osa käsittää siirtymä- ja loppumääräykset (38—40 artiklat).

1 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt käsitteet.

2 artikla. Artiklassa määrätään kummankin sopimuspuolen osalta lainsäädäntö, johon sopimusta sovelletaan. Sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat vastavuoroisesti kaikki sosiaaliturvan alat.

Yksipuolisen määräyksen perusteella työmarkkinatukea, kuntoutusrahaa ja kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta sekä vammaistukea ja lapsen hoitotukea koskevaa Suomen lainsäädäntöä sovelletaan vain niissä tapauksissa, jolloin sopimuksen 7—9 artiklan mukaan poiketaan sopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevista pääsäännöistä. Kysymyksessä on tällöin lähetetyn työntekijän tai muun poikkeuksellisesti lähtömaan sosiaaliturvan alaisuuteen jäävän henkilön tai hänen perheenjäsenensä oikeudesta edellä mainittuihin etuuksiin.

3 artikla. Artiklassa määrätään, että sopimusta sovelletaan henkilöihin, jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet 2 artiklassa tarkoitettun lainsäädännön piiriin sekä henkilöihin, jotka ovat näiden perheenjäseniä tai edunsaajia.

4 artikla. Artiklassa määrätään, että sopimuspuolten kansalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti, silloin kun kysymys on sopimuspuolen lainsäädännön mukaisia etuuksia koskevista oikeuksista tai velvollisuuksista. Yhdenvertainen kohtelu koskee myös sopimuspuolen alueella asuvia pakolaisia, jotka ovat artilassa mainituissa kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettuja pakolaisia.

2 kappaleen mukaan Suomi ulottaa yhdenvertaisen kohtelun myös Suomessa tai Latviassa asuviin valtiottomiin henkilöihin. Määräys on yksipuolinen, sillä Latvia ei ole sopimuspuolena artiklassa mainitussa valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevassa yleissopimuksessa.

5 artikla. Artiklassa määrätään eläkkeinä myönnettyjen rahasuoritusten maksamisesta ulkomaille. Niiden maksamista ei saa vähentää, muuttaa, keskeyttää tai peruuttaa sen vuoksi, että etuudensaaja asuu toisen sopimuspuolen alueella. Myös kolmannessa valtiossa asuville toisen sopimuspuolen kansalaisille maksetaan eläkkeet samoin edellytyksin kuin siellä asuville sopimuspuolen omille kansalaisille.

Näistä periaatteista on kuitenkin poikkeuksia. Sopimuksen 16 artiklassa määrätään, että sopimuksen perusteella kansaneläkettä ja perhe-eläkelain mukaista eläkettä voidaan maksaa vain Suomessa tai Latviassa asuville Suomen tai Latvian kansalaisille.

Artiklan 3 kappaleen mukaan Suomen työttömyyseläkettä, osa-aikaeläkettä ja eläkkeensaajien asumistukea ei makseta ulkomaille. Vastaavasti Latvian lakisääteistä sosiaaliturvatukea ei makseta ulkomaille sopimuksen perusteella.

6 artikla. Artiklassa määrätään, että henkilö kuuluu sen maan lainsäädännön piiriin, jossa hän työskentelee. Tällä määräyksellä poiketaan Suomessa asumisen vaatimuksesta sosiaaliturvan piiriin kuulumisen edellytyksenä. Esimerkiksi Latviassa asuvalla työntekijällä tai yrittäjällä, joka työskentelee Suo-

nessa, on oikeus sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan sosiaaliturvaan samoin edellytyksin kuin Suomessa asuvalla henkilöllä.

Jos henkilö ei työskentele kummassakaan maassa, hänellä on oikeus sosiaaliturvaan asuinmaasta. Suomen osalta sopimuksen asumiskäsite vastaa Suomen lainsäädännön mukaista Suomessa asumista. Latvian osalta asuvana pidetään henkilöä, jolla on väliaikainen tai pysyvä oleskelulupa asua Latviassa.

Jos henkilö työskentelee sekä Suomessa että Latviassa, työhön perustuvat etuudet määräytyvät artiklan 2 kappaleen mukaan työskentelyn perusteella ja asumiseen perustuvat etuudet asumisen perusteella. Suomessa tehtävä työ vakuutetaan tällöin Suomessa. Työskentelyyn perustuvat etuudet on määritelty 1 artiklan 1 kappaleen f kohdassa. Suomessa niitä ovat työtuloon perustuvat sairauspäivärahat, sairausvakuutuslain mukaiset vanhempainetuudet, työeläkkeet, työttömyysetuudet ja tapaturmavakuutuksen päivärahat ja eläkkeet. Latviassa työskentelyyn perustuvia etuuksia ovat sairaus- ja äitiysetuudet, lakisääteiset eläkkeet, työttömyysetuudet, työtapaturma- ja ammattitautietuudet sekä hautausavustukset.

7 artikla. Ensimmäinen poikkeus 6 artiklan mukaisista pääsäännöistä koskee työntekijöitä, jotka lähetetään tilapäisesti työskentelemään toisen sopimuspuolen alueelle. Lähetetty työntekijä voi pysyä lähtömaan sosiaaliturvajärjestelmän piirissä enintään kolme vuotta. Työskentely tapahtuu joko lähettävälle työnantajalle tai työnantajaan sidoksissa olevalle työnantajalle. Esimerkiksi suomalainen työntekijä voidaan lähettää työhön latvialaiseen emo-, tytär- tai sisaryritykseen ilman poikkeuslupamenettelyä. Jos tilapäinen työskentely jatkuu kauemmin kuin kolme vuotta, voivat sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset tai niiden valtuuttamat toimielimet 8 artiklan perusteella sopia, että työntekijä edelleen kuuluu lähtömaan lainsäädännön alaisuuteen.

Artiklan 2 kappaleessa tehdään poikkeus sovellettavaa lainsäädäntöä koskeviin pääsääntöihin sellaisten kuljetusyritysten työntekijöiden osalta, jotka työskentelevät kummankin sopimuspuolen alueella. Heihin sovelletaan sen sopimuspuolen lainsäädäntöä, jonka alueella yrityksellä on kotipaikka.

Artiklan 3 kappaleen mukaan merimiesten sosiaaliturva määräytyy sen mukaan, kum-

man sopimuspuolen lippua alus käyttää. Lisäksi artiklassa on määräyksiä niitä tilanteita varten, joissa alus annetaan vuokralle toisen sopimuspuolen alueella olevalle varustamolle.

Artiklan 4 kappaleessa määrätään diplomaattisen ja konsuliedustuston henkilökunnan sosiaaliturvan määräytymisestä. Artiklan määräykset perustuvat diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 3—4/1970) ja konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 49—50/1980) määräyksiin edustustojen henkilökunnan asemasta lähettäjamaan ja asemamaan sosiaaliturvan suhteen. Määräykset poikkeavat kuitenkin yleissopimusten määräyksistä sikäli, että niin sanotut paikalta palkatut työntekijät, jotka yleissopimusten mukaan kuuluvat asemamaan sosiaaliturvan piiriin, voivat kuuden kuukauden kuluessa työskentelynsä alkamisesta valita myös lähettäjamaan sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuulumisen edellyttäen, että he ovat lähettäjamaan kansalaisia.

Artiklan 5 kappaleen mukaan päätoimisesti toisen sopimuspuolen alueella opiskelevat ja ammatillisessa koulutuksessa olevat jäävät lähtömaan sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen. Jos opiskelija kuitenkin esimerkiksi aloittaa työskentelyn opiskelumaassaan tai muuttaa sinne vakinaisesti asumaan, voidaan hänen soveltaa sopimuksen 6 artiklan mukaisia pääsääntöjä sosiaaliturvan määräytymisestä. Opintojensa yhteydessä käytännön harjoitteluun osallistuva opiskelija kuitenkin kuuluu sen sopimuspuolen tapaturma- ja ammattitautivakuutuksen piiriin, jonka alueella harjoittelu tapahtuu.

8 artikla. Artiklassa määrätään, että toimivaltaiset viranomaiset tai niiden valtuuttamat toimielimet voivat sopia poikkeuksista sovellettavaa lainsäädäntöä koskeviin määräyksiin. Artiklan 2 kappaleessa lisäksi määrätään, ettei 7 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua ulkomaan työskentelyn aikaa voida sopia viittä vuotta pidemmäksi ajaksi, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Tällaisena erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi eläkeiän täyttämistä lähitulevaisuudessa.

9 artikla. Artiklassa määrätään, että lähetetyn työntekijän, diplomaattisen tai konsuliedustuston lähetyn henkilökunnan sekä lähetetyn virkamiehen ja sellaisena pidettävän henkilön mukana seuraavat ja samassa taloudessa asuvat perheenjäsenet kuuluvat saman sopimuspuolen lainsäädännön piiriin kuin työntekijä. Artiklan 4 kappaleen mu-

kaan edellä mainittua ei kuitenkaan noudateta, jos perheenjäsen oman työskentelynsä perusteella kuuluu toisen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin.

10 artikla. Artiklan mukaan saman työskentelyn osalta vakuutusmaksut maksetaan vain yhteen maahan. Työntekijää tai yrittäjää koskevat vakuutusmaksut maksetaan sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti, jonka piiriin hän kuuluu.

11 artikla. Artiklassa määrätään, että tarvittaessa otetaan huomioon toisen sopimuspuolen lainsäädännön piirissä täyttyneet vakuutuskaudet ja etuuskaudet, kun määrätään oikeudesta sairaus- tai vanhempainetuuteen. Kausien hyväksilaskemisen edellytyksenä kuitenkin on, että henkilö on kuulunut vähintään neljän viikon ajan ennen etuuskauden alkua sen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin, jonka mukaista etua hän hakee.

12 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan tilapäisesti toisessa maassa oleskelevalla henkilöllä on oikeus välittömään sairaanhoitoon samoin edellytyksin kuin maassa asuvalle. Sairaanhoidolla sopimuksessa tarkoitetaan Suomen julkisen terveyspalveluja ja sairausvakuutuslain mukaan maksettavia sairaanhoitokorvauksia sekä Latvian osalta valtion takaaman terveydenhuollon mukaan annettavia palveluja. Käsitettä välitön sairaanhoito ei ole määritelty sopimuksessa, mutta sillä ymmärretään ennalta arvaamatta oleskelumaassa syntyvää hoidon tarvetta. Käsite on vakiintunut tämänkaltaisissa sopimuksissa ja sitä käytetään eurooppalaisessa sairaanhoitosopimuksessa (SopS 58/1986) ja Euroopan yhteisöjen asetuksessa (ETY) N:o 1408/71 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä.

Artiklan 3 kappaleessa kuitenkin määrätään, ettei välitöntä hoitoa anneta, jos oleskelun tarkoituksena on sairaanhoidon saaminen.

Artiklan 4 kappale koskee henkilöitä, jotka asuvat yhdessä maassa, mutta työskentelevät toisessa maassa. Näillä henkilöillä on oikeus sairaanhoitoon sekä asuinmaassaan että työskentelymaassaan. Tämä oikeus ei rajoitu välittömään hoitoon.

Artiklan 5 kappale koskee eläkkeensaajia. Määräyksen mukaan he saavat sairaanhoidon asuinmaastaan.

13 artikla. Artiklassa määrätään eräiden henkilöryhmien oikeudesta välittömään hoi-

toon. Näitä ovat muun muassa toisen sopimuspuolen diplomaattisen edustuston tai konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvat perheenjäsenineen sekä lähetetyt työntekijät perheenjäsenineen.

14 artikla. Artiklan mukaan välittömän sairaanhoidon kustannukset korvataan sopimuspuolten välillä. Sopimukseen liittyvässä toimivaltaisten viranomaisten välisessä toimeenpanosopimuksessa määrätään tarkemmin korvausten perusteista ja laskemistavasta. Kustannuseroista johtuen kustannuksia ei aluksi korvata täysimääräisinä, vain toimeenpanosopimuksessa sovitun pisteytysjärjestelmän mukaisesti. Tätä korvausmenettelyä noudatetaan sopimuksen voimaantulovuonna ja sitä seuraavina kahtena vuotena. Tämän jälkeen siirrytään todellisten kustannusten korvaamiseen.

15 artikla. Artiklassa todetaan, että sopimuspuolten toimivaltaiset laitokset soveltavat omaa lainsäädäntöään eläkkeiden määrittämisessä ja laskemisessa. Sopimuksessa on kuitenkin jäljempänä selostettuja erityismääräyksiä, jotka helpottavat eläkeoikeuden syntymistä ja eläkkeen maksamista.

16 artikla. Artiklassa määrätään Suomessa tai Latviassa asuvan Suomen tai Latvian kansalaisen oikeudesta kansaneläkelain ja perhe-eläkelain mukaiseen eläkkeeseen ja tällaisen eläkkeen maksamisesta. Artiklan mukaan henkilöllä on oikeus vanhuuseläkkeeseen, jos hän 16 vuotta täytettyään on asunut Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta. Samoin henkilöllä on oikeus leskeneläkkeeseen tai lapseneläkkeeseen, jos sopimuksen määräämät kansalaisuus- ja asuinmaavaatimukset täyttyvät.

17 artikla. Artiklassa määrätään Latviassa täytettyjen vakuutuskausien huomioon ottamisesta. Näillä määräyksillä on merkitystä määrättäessä Suomen työeläkejärjestelmän osa-aikaeläkettä ja työttömyyseläkettä sekä muuta sellaista eläkettä, jota määrättäessä otetaan huomioon aika eläketapahtumasta eläkeiän täyttämiseen (tuleva aika). Kuitenkin 2 kappaleen mukaan tulevan ajan eläkkeen saamiseksi edellytetään aina, että henkilö on ollut eläketapahtumavuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kalenterikuukautta Suomen työeläkelainsäädännön alaisessa työssä.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään, että jos henkilö ei täytä Suomen työeläkejärjestelmässä olevaa viiden vuoden asuinmaavaa-

timusta, joka myös koskee oikeutta tulevan ajan eläkkeeseen, huomioon otetaan henkilön työskentelykaudet Latviassa ja rinnastetaan ne asumisaikaan Suomessa.

18 artikla. Artikla sisältää Latvian eläkejärjestelmää koskevia erityismääräyksiä. Odotusaikaedellytyksen täyttämiseksi otetaan tarvittaessa huomioon työskentelykaudet Suomessa. Työkyvyttömyys- tai perhe-eläkkeen saamisen edellytyksenä kuitenkin on, että henkilö on kuulunut Latvian eläkejärjestelmän piiriin vähintään 12 kalenterikuukautta.

19 artikla. Artikla sisältää Latvian lakisääteistä sosiaaliturvatuken koskevia erityismääräyksiä. Odotusaikaedellytyksen täyttämiseksi otetaan tarvittaessa huomioon asumiskaudet Suomessa, jos henkilö on asunut Latviassa 12 kuukautta välittömästi ennen tuen hakemista.

20 artikla. Artiklassa määrätään työtapaturma- ja ammattitautietuuksiin sovellettavasta lainsäädännöstä.

21 artikla. Artiklan mukaan ammattitaudin aiheutuessa työskentelystä kummankin sopimuspuolen lainsäädännön alaisuudessa etuudet annetaan yksinomaan sen sopimuspuolen lainsäädännön perusteella, jonka alaisuudessa työskentely tapahtui viimeksi.

22 artikla. Artiklassa määrätään, että työtapaturman tai ammattitaudin aiheuttaman työkyvyttömyyden arvioinnissa otetaan tietyin edellytyksin huomioon myös toisen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin kuulumisen aikana sattuneet työtapaturmat ja ilmenneet ammattitaudit.

23 artikla. Artiklassa määrätään sellaisen ammattitaudin pahenemisen huomioon ottamisesta, josta etuutta on myönnetty. Jos ammattitaudin vuoksi korvausta saava henkilö työskentelee toisessa sopimusmaassa sellaisessa ammatissa, jossa hän ei altistu kysymyksessä olevan taudin aiheuttajalle, korvauksista myös taudin pahentumisen osalta vastaa oman lainsäädäntönsä mukaisesti sen sopimusmaan toimivaltainen laitos, joka vastasi korvauksista ennen pahentumista.

Jos henkilö on työskennellyt myös toisessa sopimusmaassa sellaisessa työssä, jossa hän on edelleen altistunut ammattitaudin aiheuttavalle tekijälle, siirtyy korvausvastuu pahenemisen osalta tämän sopimusmaan toimivaltaiselle laitokselle. Laitos suorittaa työntekijälle lisäkorvauksena määrän, joka vastaa etuuksien määrien erotusta pahenemisen jälkeen ja sen määrän välillä, jollaisena etuus

olisi myönnetty ennen pahenemista sen soveltaman lainsäädännön mukaan.

24 artikla. Artiklassa määrätään välttämättömän sairaanhoidon antamisesta silloin, kun työntekijä ei ole vakuutettu sopimuspuolen alueella työtapaturman tai ammattitaudin varalta. Suomessa tällainen sairaanhoito korvataan tapaturmavakuutuslain säännösten mukaisesti, mutta tarvittava välttämätön hoito annetaan yleensä julkisen terveydenhuollon palveluja käyttäen.

25 artikla. Artiklan mukaan työskentelykaudet toisen sopimuspuolen alueella otetaan tarvittaessa huomioon, kun on kysymys työttömyysetuuksien edellytyksenä olevan työs-kentelyehdon täyttämisestä. Toisessa maassa tapahtunut työskentely voidaan kuitenkin lukea pääsääntöisesti hyväksi vain silloin, kun henkilö on työskennellyt vähintään neljä viikkoa välittömästi ennen työttömyyttä sen sopimuspuolen alueella, josta hän hakee työttömyysetuutta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan työttömyysetuuden maksuaika lyhenee niillä päivillä, joilta toisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti on maksettu työttömyysetuutta.

26 artikla. Artiklassa määrätään perheetuuk-sien maksamisesta. Sopimuksen 1 artiklan 1 kappaleen i kohdan mukaan perheetuudella tarkoitetaan Suomessa lapsilisä ja äitiysavustuksia ja Latviassa synnytysavustusta, lapsen hoitorahaa ja perheavustuksia. Lapsilisät ja Latvian perheavustukset ja lapsen hoitorahat maksetaan sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, jonka piiriin lapsi kuuluu.

Jos edellä mainitut etuudet eivät tulisi maksettavaksi kummastakaan maasta tai ne maksettaisiin molemmista maista, maksetaan etuus artiklan 2 kappaleen mukaan siitä maasta, jossa lapsi tosiasiallisesti asuu. Äitiysavustus ja lapsen synnytysavustus maksetaan artiklan 3 kappaleen mukaan sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, jonka alaisuudessa äiti on lapsen syntyessä.

27—36 artikla. Näissä artikloissa määrätään sopimuksen soveltamisessa noudatettavista periaatteista, sopimusta soveltavien laitosten ja viranomaisten yhteydenpidosta sekä määräajoista.

37—39 artikla. Artikloissa määrätään sopimuksen ajalliseen ulottuvuuteen ja voimaantuloon liittyvistä kysymyksistä.

2. Voimaantulo

Sopimus tulee 40 artiklan mukaan voimaan sitä kuukautta toisena seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täytäneensä valtiosäännössään tämän sopimuksen voimaantulolle asetetut edellytykset.

Laki sopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä on tarkoitus saattaa voimaan asetuksella samana ajankohtana kuin sopimus.

3. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Sopimuksessa on määräyksiä, jotka poikkeavat voimassa olevasta sosiaaliturvalainsäädännöstä. Tällaisia ovat 5, 6, 16 ja 34 artiklan määräykset. Sopimuksen 12 ja 13 artiklan määräykset merkitsevät sellaisten velvoitteiden asettamista kunnille, joista kuntalain 2 §:n mukaan on säädettävä lailla. Sopimuksen 31 artiklan määräykset merkitsevät poikkeusta Suomen sisäisestä veroja ja maksuja koskevasta lainsäädännöstä.

Sopimuksen 33 artiklassa on määräykset sopimuspuolten tuomioistuinten päätösten sekä laitosten ja viranomaisten sosiaalivakuutuksen vakuutusmaksuja koskevien asiakirjojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Lisäksi artiklassa määrätään eräntyneiden vakuutusmaksujen etuoikeudesta. Nämä määräykset merkitsevät poikkeusta Suomessa voimassa olevasta tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä etuoikeutta koskevasta lainsäädännöstä.

Sopimuksen 35 artiklan mukaan sopimuspuolten viranomaiset ja laitokset voivat sopimusta soveltaessaan käyttää sopimuspuolten

virallisia kieliä sekä englannin kieltä. Tämä sopimusmääräys merkitsee viranomaisten ja virkamiesten kannalta uutta velvollisuutta, joka on valtakunnan osalta ristiriidassa kielilain (148/1922) ja valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (149/1922) säännösten kanssa sekä Ahvenanmaan maakunnan osalta itsehallintolain (1144/1991) 36—43 §:n kielisäännösten kanssa.

Koska sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä on Eduskunnan hyväksyminen tältä osin tarpeellinen.

4. Säättämisjärjestys

Sopimuksen 35 artiklan määräys asiakirjoissa käytettävästä kielestä on ristiriidassa Ahvenanmaan itsehallintolain kielisäännösten kanssa. Tämä merkitsee, että sopimuksen voimaansaattaminen Ahvenanmaalla itsehallintolain 69 §:n mukaan edellyttää perustuslainsäätämisjärjestyksessä säädettyä lakia, joka Ahvenanmaan maakuntapäivien on lisäksi hyväksyttävä.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Helsingissä 11 päivänä toukokuuta 1999 Suomen tasavallan ja Latvian tasavallan välillä sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Latvian kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §

Helsingissä 11 päivänä toukokuuta 1999 Suomen tasavallan ja Latvian tasavallan vä-

lillä sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on

sovittu.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

3 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

**SOPIMUS
SOSIAALITURVASTA SUOMEN TA-
SAVALLAN JA LATVIAN
TASAVALLAN VÄLILLÄ**

Suomen tasavalta ja Latvian tasavalta, jotka haluavat kehittää läheistä yhteistyötään sosiaaliturvan alalla ja yhteensovittaa Suomen ja Latvian välillä liikkuvien ihmisten oikeudet sosiaaliturvaan, ovat sopineet seuraavasta:

I OSA

Yleiset määräykset

1 artikla

Määritelmät

1. Tässä sopimuksessa:
 - a) "Sopimuspuoli" tarkoittaa Suomen tasavaltaa tai Latvian tasavaltaa,
 - b) "Lainsäädäntö" tarkoittaa lakeja, asetuksia, määräyksiä ja muita lain nojalla annettuja säädöksiä, jotka koskevat 2 artiklassa mainittuja sopimuspuolten sosiaaliturvajärjestelmien aloja.
 - c) "Toimivaltainen viranomainen" tarkoittaa Suomen tasavallan osalta sosiaali- ja terveysministeriötä, ja Latvian tasavallan osalta sosiaaliministeriötä.
 - d) "Laitos" tarkoittaa viranomaista, laitosta tai elintä, jolle kuuluu 2 artiklassa mainitun lainsäädännön soveltaminen.
 - e) "Toimivaltainen laitos" tarkoittaa laitosta, jolle kuuluu etuuksien myöntäminen sovellettavan lainsäädännön mukaan.
 - f) "Etuus" tarkoittaa kaikkia rahaetuuksia tai muita etuuksia, joita 2 artiklassa määritelty lainsäädäntö edellyttää. 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut työskentelyyn perustuvat etuudet ovat Suomen tasavallan osalta työtuloon perustuvat sairauspäivärahat ja vanhempainetuudet, tapaturmavakuutuksen päivärahat ja eläkkeet samoin kuin työeläkkeet ja työttömyysetuudet, ja Latvian tasavallan osalta sairaus- ja äitiysetuudet, lakisääteiset eläkkeet, työttömyysetuudet, korvaukset (etuudet) työtapaturmien ja ammattitautien perusteella samoin kuin hautausavustukset.

**AGREEMENT
between the Republic of Finland and
the Republic of Latvia on Social
Security**

The Republic of Finland and the Republic of Latvia,

Being desirous of developing their close cooperation in the field of social security and coordinating the social security rights of persons moving between the Republic of Finland and the Republic of Latvia, have agreed as follows:

PART I

General provisions

Article 1

Definitions

1. For the purposes of this Agreement:
 - a) "Contracting Party" means the Republic of Finland or the Republic of Latvia;
 - b) "legislation" means the laws, decrees, regulations and other statutory instruments relative to the social security schemes of the Contracting Parties specified in Article 2;
 - c) "competent authority" means, as regards the Republic of Finland: the Ministry of Social Affairs and Health and, as regards the Republic of Latvia: the Ministry of Welfare;
 - d) "institution" means the authority, institution or body responsible for administering the legislation specified in Article 2;
 - e) "competent institution" means the institution which is responsible for providing benefits under the applicable legislation;
 - f) "benefit" means any payment in cash or other benefit under the legislation defined in Article 2; the benefits based on employment referred to in paragraph 2 of Article 6 are, as regards the Republic of Finland: sickness allowances and parents' benefits based on earned income, employment accident insurance allowances and employment accident pensions as well as employment pensions and unemployment benefits and, as regards the Republic of Latvia: sickness and maternity benefits, state pensions, unemployment benefits, compensations (benefits) in case of work injuries and occupational diseases as

g) "Sairaanhoito" tarkoittaa Suomen tasavallan osalta julkisia terveystalouksia ja sairausvakuutuslain mukaan maksettavia sairaanhoitokorvauksia, ja Latvian tasavallan osalta valtion takaaman terveydenhuollon - mukaan annettavia palveluja.

h) "Vanhempainetuus" tarkoittaa Suomen tasavallan osalta sairausvakuutuslain mukaisia äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoja, ja Latvian tasavallan osalta äitiysetuusia.

i) "Perhe-etuus" tarkoittaa Suomen tasavallan osalta lapsilisä ja äitiysavustuksia, ja Latvian tasavallan osalta synnytysavustusta, lapsen hoitorahaa ja perheavustuksia.

j) "Vakuutuskausi" tarkoittaa työskentely- tai yrittäjäkausia tai maksu- tai asuin-kausia sen mukaan kuin ne on määritelty tai tunnustettu vakuutuskausiksi siinä lainsäädännössä, jonka mukaisesti ne on täytetty tai niitä pidetään täytettyinä, tai muuta samantyyppistä kautta, jos se sopimuspuolen lainsäädännössä tunnustetaan vakuutuskauteen rinnastettavaksi.

k) "Tuleva aika" tarkoittaa Suomen tasavallan osalta eläketapahtuman ja eläkeajan välistä aikaa.

l) "Asuminen" tarkoittaa Suomen tasavallan osalta, että henkilöllä on Suomessa varsinainen asunto ja koti ja että hän jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee Suomessa, ja Latvian tasavallan osalta, että henkilöllä on asuinpaikka Latvian tasavallan alueella mukaan lukien henkilö, jolla on väliaikainen tai pysyvä oleskelulupa oleskella Latvian tasavallassa.

m) "Työskentely" tarkoittaa Suomen tasavallan osalta toimintaa, jonka perusteella henkilöä pidetään työeläkejärjestelmää koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna työntekijänä tai yrittäjänä, ja 25 artiklaa sovellettaessa työttömyysturvalain tarkoittamaa toimintaa, ja Latvian tasavallan osalta toimintaa, jonka perusteella henkilöä pidetään työntekijänä tai yrittäjänä siinä aikana kun sosiaaliturvamaksut on maksettu.

n) "Perheenjäsen" tarkoittaa Suomen tasavallan osalta puolisoa ja alle 18-vuotiasta lasta sekä sellaista alle 25-vuotiasta lasta, joka päätoimisesti opiskelee tai on ammatillisessa koulutuksessa, ja Latvian tasavallan osalta puolisoa ja alle 18-vuotiasta lasta sa-

well as funeral grants;

g) "medical care" means, as regards the Republic of Finland: public health care services and refunds of medical expenses under the Sickness Insurance Act and, as regards the Republic of Latvia: scope of state guaranteed health care services;

h) "parents' benefit" means, as regards the Republic of Finland: maternity, paternity and parents' allowances under the Sickness Insurance Act and, as regards the Republic of Latvia: maternity benefits;

i) "family benefit" means, as regards the Republic of Finland: child allowances and maternity grants and, as regards the Republic of Latvia: birth grant, child care allowances and family state allowances;

j) "period of insurance" means a period of employment or self-employment, of contributions or residence, as defined or recognized as a period of insurance in the legislation under which such period has been or is deemed to have been completed, or any similar period insofar as it is recognized in the legislation of a Contracting Party as equivalent to a period of insurance;

k) "future period" means, as regards the Republic of Finland: the period between the contingency and pensionable age;

l) "residing" means, as regards the Republic of Finland: that the person is permanently resident and has his home in Finland and that he mainly stays in Finland and, as regards the Republic of Latvia: that a person has his place of residence in the territory of the Republic of Latvia, including a person who has a residence permit whether temporary or permanent to stay in the Republic of Latvia;

m) "employment" means, as regards the Republic of Finland: activity which is the basis for considering a person employed or self-employed under the legislation concerning the Employment Pension Scheme and, for the purposes of Article 25, activity under the Unemployment Allowances Act and, as regards the Republic of Latvia: activity which is the basis for considering a person employed or self-employed while social security contributions have been made;

n) "family member" means, as regards the Republic of Finland: spouse and any child under 18 years of age as well as children under 25 years of age who are full-time students or students in vocational training and, as regards the Republic of Latvia: spouse

moin kuin sellaisia alle 24-vuotiaita lapsia, jotka opiskelevat päätoimisesti.

2. Muilla tässä sopimuksessa käytetyillä sanoilla ja ilmaisuilla on se merkitys, joka niille on annettu kysymyksessä olevan sopimuspuolen sovellettavassa lainsäädännössä.

3. Tässä sopimuksessa viittauksilla "artiklaan" tarkoitetaan tämän sopimuksen jotakin artiklaa ja viittauksilla "kappaleeseen" viittauksia sen artiklan kappaleeseen, jossa viittaus tehdään.

2 artikla

Sovellettava lainsäädäntö

1. Tätä sopimusta sovelletaan sopimuspuolten lainsäädäntöön, joka koskee

- A. Suomen tasavallan osalta
 - a) julkisia terveyspalveluja
 - b) sairausvakuutusta mukaan lukien vanhempainetuudet
 - c) työeläkejärjestelmää ja kansaneläkejärjestelmää
 - d) tapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmää
 - e) työttömyysturvalain mukaisia työttömyysetuuksia
 - f) kuntoutusrahaa ja Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta siltä osin kuin kysymys on 7—9 artiklan soveltamisesta

- g) vammaistukea, lapsen hoitotukea ja työmarkkinatukea siltä osin kuin kysymys on 7—9 artiklan soveltamisesta
- h) lapsilisä ja äitiysavustuksia ja

- i) työnantajan sosiaaliturvamaksua.

B. Latvian tasavallan osalta

- a) lakisääteisiä eläkkeitä mukaan lukien vanhuuseläkkeet, työkyvyttömyyseläkkeet, perhe-eläkkeet ja erityispalveluseläkkeet

- b) lakisääteisiä sosiaaliturvatukia
- c) sairaus- ja äitiysetuuksia
- d) tapaturma- ja ammattitautivakuutusta

- e) työttömyysetuuksia

- f) perhe-etuuksia

- g) sairaanhoitoa

- h) haudausavustuksia ja

- i) sosiaaliturvamaksuja.

2. Jollei sopimuspuolten välillä toisin sovi, tätä sopimusta sovelletaan myös tulevaan

and any child under 18 years of age as well as children under 24 years of age who are full-time students.

2. Other words and expressions used in this Agreement shall have the meanings respectively assigned to them in the applicable legislation of the Contracting Parties.

3. Any reference in this Agreement to an "Article" means an Article of this Agreement, and any reference to a "paragraph" is a reference to a paragraph of the Article in which the reference is made.

Article 2

Applicable legislation

1. This Agreement shall apply to the legislation governing:

- A. As regards the Republic of Finland:

- a) public health care services;
- b) sickness insurance including parents' benefits;

- c) the Employment Pension Scheme and the National Pension Scheme;

- d) the Employment Accident and Occupational Diseases Insurance Scheme;

- e) unemployment benefits under the Unemployment Allowances Act;

- f) rehabilitation allowance and rehabilitation provided by the Social Insurance Institution, as far as the application of Articles 7—9 is concerned;

- g) disability allowance, child care allowance and labour market support, as far as the application of Articles 7—9 is concerned;

- h) child allowances and maternity grants, and

- i) employer's social security contributions.

B. As regards the Republic of Latvia:

- a) state pensions including old-age pensions, disability pensions, survivor's pensions and special service pensions;

- b) state social security allowances;

- c) sickness and maternity benefits;

- d) work injuries and occupational diseases insurance;

- e) unemployment benefits;

- f) family benefits;

- g) medical care;

- h) funeral grants, and

- i) social security contributions.

2. Unless otherwise agreed between the Contracting Parties, this Agreement shall

lainsäädäntöön, jolla koonnetaan, korvataan, muutetaan tai täydennetään 1 kappaleessa mainittua lainsäädäntöä.

3. Sopimuksen voimaantulon yhteydessä toimivaltaiset viranomaiset antavat toisilleen ilmoituksen 1 kappaleessa mainittuja sosiaaliturvan aloja koskevasta lainsäädännöstään. Sen jälkeen toimivaltaiset viranomaiset ilmoittavat toisilleen kunkin vuoden helmikuun loppuun mennessä muutoksista, jotka johtuvat siihen mennessä voimaan tulleesta lainsäädännöstä.

4. Tätä sopimusta sovellettaessa ei oteta huomioon sopimuspuolten tekemiä kansainvälisiä sopimuksia tai sopimuspuolen sellaista lainsäädäntöä, joka johtuu kansainvälisen sopimuksen täytäntöönpanosta.

3 artikla

Henkilöt, joihin sopimusta sovelletaan

Tätä sopimusta sovelletaan kaikkiin 2 artiklassa tarkoitetun lainsäädännön piiriin kuuluviin tai kuuluneisiin henkilöihin sekä heidän perheenjäseniinsä ja edunsaajiinsa, jos nämä johtavat oikeutensa heistä.

4 artikla

Yhdenvertainen kohtelu

1. Jollei 3 kappaleesta ja 16 artiklasta muuta johdu, seuraavilla sopimuspuolen alueella asuvilla henkilöillä on samat sopimuspuolen lainsäädännön mukaiset oikeudet ja velvollisuudet kuin kyseisen sopimuspuolen omilla kansalaisilla:

- a) toisen sopimuspuolen kansalaiset
- b) pakolaiset, joita tarkoitetaan pakolaisten oikeusasemaa koskevassa 28 heinäkuuta 1951 tehdystä yleissopimuksessa ja 31 tammikuuta 1967 tehdystä siihen liittyvässä pöytäkirjassa
- c) perheenjäsenet ja edunsaajat, jotka johtavat oikeutensa a ja b kohdassa mainituista henkilöistä.

2. Suomen tasavallan osalta 1 kappaleen määräyksiä sovelletaan myös valtiottomiin henkilöihin, joita tarkoitetaan valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevassa 28 syyskuuta 1954 tehdystä yleissopimuksessa edellyttäen, että he asuvat sopimuspuolen

also apply to future legislation codifying, replacing, amending or complementing the legislation referred to in paragraph 1.

3. At the entry into force of this Agreement the competent authorities shall notify each other of their legislation in the fields of social security referred to in paragraph 1. After that, every year before the end of February, the competent authorities shall notify each other of the amendments to their respective legislations which have entered into force by that time.

4. The application of this Agreement shall not be affected by international agreements concluded by the Contracting Parties, or by such legislation of a Contracting Party that has been promulgated for the implementation of an international agreement.

Article 3

Persons covered by this Agreement

This Agreement shall apply to all persons who are or have been subject to the legislation referred to in Article 2, as well as to family members and survivors of such persons insofar as they derive their rights from those persons.

Article 4

Equal treatment

1. Subject to paragraph 3 and Article 16, the following persons shall, while residing in the territory of a Contracting Party, have the same rights and obligations under the legislation of a Contracting Party as nationals of that Contracting Party:

- a) nationals of the other Contracting Party;
- b) refugees, as referred to in the Convention relating to the Status of Refugees of 28 July 1951 and the Protocol of 31 January 1967 to that Convention;

c) family members and survivors of the persons mentioned under sub-paragraphs a—b with regard to rights which they derive from such persons.

2. The provisions of paragraph 1 shall in regard to the Republic of Finland also apply to stateless persons referred to in the Convention relating to the Status of Stateless persons of 28 September 1954, provided that they reside in the territory of a Contracting

alueella.

3. Tätä artiklaa ei sovelleta, kun on kyse Latvian tasavallan lakisääteisiä eläkkeitä koskevan lain siirtymäsäännösten 1 pykälän soveltamisesta.

5 artikla

Etuuksien maksaminen ulkomaille

1. Jollei 3 kappaleesta ja 16 artiklasta muuta johdu, eläkkeitä ja muita eläkejärjestelmistä myönnettyjä etuuksia samoin kuin eläkkeitä ja rahaetuuksia, jotka maksetaan työtapaturman tai ammattitautiin perusteella, ei saa vähentää, muuttaa, keskeyttää tai peruuttaa sen vuoksi, että kyseinen henkilö asuu toisen sopimuspuolen alueella.

2. Jollei 3 kappaleesta muuta johdu, edellisessä kappaleessa tarkoitetut eläkkeet maksetaan kolmannen valtion alueella asuville toisen sopimuspuolen kansalaisille samoin edellytyksin kuin sopimuspuolen lainsäädännön mukaan kolmannen valtion alueella asuville tämän sopimuspuolen kansalaisille.

3. 1 ja 2 kappaleen määräyksiä ei sovelleta Suomen työttömyyseläkkeeseen, osa-aika-eläkkeeseen, eläkkeensaajien asumistukeen eikä Latvian lakisääteisiin sosiaaliturvatuksiin.

II OSA

Sovellettavaa lainsäädäntöä koskevat määräykset

6 artikla

Pääsäännöt

1. Jollei 2 kappaleesta ja 7—9 artiklasta muuta johdu, sopimuspuolen alueella työskentelevä henkilö kuuluu tämän sopimuspuolen lainsäädännön piiriin riippumatta siitä, kumman sopimuspuolen alueella hän asuu. Muut henkilöt kuuluvat sopimuspuolen lainsäädännön piiriin, jos he asuvat tämän sopimuspuolen alueella.

2. Sopimuspuolen alueella asuvalla henkilöllä, joka työskentelee kummankin sopimuspuolen alueella, on oikeus asumisen perusteella myönnettäviin etuuksiin vain sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti, jossa hän asuu. Työskentelyyn perustuvat

Party.

3. This Article shall not apply when implementing paragraph 1 of the transitional provisions of the Act on State Pensions of the Republic of Latvia.

Article 5

Export of benefits

1. Subject to paragraph 3 and Article 16, pensions and other benefits under the pension schemes as well as pensions and cash benefits due to employment accidents and occupational diseases shall not be reduced, altered, suspended or withdrawn because the person concerned resides in the territory of the other Contracting Party.

2) Subject to paragraph 3, the pensions referred to in the preceding paragraph shall be payable to nationals of the other Contracting Party residing in the territory of a third State on the same conditions as those applicable under the legislation of the Contracting Party concerned to its own nationals residing in the territory of a third State.

3) The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not apply to Finnish unemployment pensions, part-time pensions or pensioners' housing allowances and Latvian state social security allowances.

PART II

Provisions on applicable legislation

Article 6

Main rules

1. Subject to paragraph 2 and Articles 7—9, a person employed in the territory of a Contracting Party shall be subject to the legislation of that Contracting Party, irrespective of in whose territory he resides. Other persons shall be subject to the legislation of a Contracting Party, if they reside in the territory of that Contracting Party.

2. A person residing in the territory of one Contracting Party who is employed in the territories of both Contracting Parties is entitled to the residence-based benefits only under the legislation of the Contracting Party in whose territory he resides. The benefits

etuudet määräytyvät kummankin sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti.

3. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen ajankohdan, josta lukien henkilö on kuulunut tämän sopimuspuolen lainsäädännön piiriin.

7 artikla

Poikkeukset

1. Henkilö, joka

a) on työsuhhteessa työnantajaan, jonka kotipaikka on sopimuspuolen alueella ja

b) kuuluu tämän sopimuspuolen lainsäädännön piiriin ja

c) lähetetään toisen sopimuspuolen alueelle saman työnantajan tai työnantajaan sidoksissa olevan työnantajan työhön, joka kestää enintään kolme vuotta

pysyy ensiksi mainitun sopimuspuolen lainsäädännön piirissä ikään kuin hän asuisi ja työskentelisi sen sopimuspuolen alueella.

2. Kummankin sopimuspuolen alueella toimivan kuljetusyrityksen matkustava henkilökunta kuuluu sen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin, jonka alueella yrityksellä on kotipaikka.

3. a) Aluksen miehistö kuuluu sen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin, jonka lipua alus käyttää.

b) Jos sopimuspuolen lipun alla kulkeva alus annetaan vuokralle pääasiassa ilman miehistöä toisen sopimuspuolen alueella olevalle varustamolle, tämän kappaleen a kohdan määräys koskee vain henkilöä, joka on aluksen omistajan tai tämän käyttämän työnantajan palveluksessa. Varustamon tai sen käyttämän työnantajan palveluksessa oleva henkilö kuuluu sen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin, jonka alueella on varustamon tai sen käyttämän työnantajan kotipaikka.

4. a) Sopimuspuolen diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenet kuuluvat lähettävän sopimuspuolen lainsäädännön piiriin edellyttäen, että he ovat tämän sopimuspuolen kansalaisia.

b) Sopimuspuolen diplomaattiedustuston

based on employment are determined according to the legislation of both Contracting Parties.

3. The Contracting Parties shall inform each other of the date on which a person has become subject to the legislation of that Contracting Party.

Article 7

Exceptions

1. A person who

a) is employed by an employer whose registered place of business is in the territory of a Contracting Party, and

b) is subject to the legislation of that Contracting Party, and

c) is sent to work in the territory of the other Contracting Party for the same employer or a related employer for a period not exceeding 3 years

shall continue to be subject to the legislation of the former Contracting Party as if he would be resident and employed in the territory of that Contracting Party.

2. The travelling personnel of a transport undertaking operating in the territories of both Contracting Parties shall be subject to the legislation of the Contracting Party in whose territory the undertaking has its registered place of business.

3. a) The crew of a vessel shall be subject to the legislation of the Contracting Party whose flag it flies.

b) If a vessel flying the flag of a Contracting Party is hired out mainly without the crew to a shipping company in the territory of the other Contracting Party, the provision of sub-paragraph a) of this paragraph shall apply only to a person who is employed by the owner of the vessel or by an employer used by the owner. Persons employed by a shipping company or an employer used by it shall be subject to the legislation of the Contracting Party in whose territory the registered place of business of the shipping company or the employer used by it is situated.

4. a) The members of a diplomatic mission and the members of a consular post of a Contracting Party shall be subject to the legislation of the sending Contracting Party, provided that they are nationals of that Contracting Party.

b) The administrative and technical staff

hallinnolliseen ja tekniseen henkilökuntaan ja palveluskuntaan kuuluviin samoin kuin konsuliviranomaisen toimihenkilöihin ja palveluskuntaan kuuluviin sovelletaan 6 artiklan 1 kappaleen määräyksiä. He voivat kuitenkin valita kuulumisen sen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin, jonka diplomaattisen tai konsuliedustuston palveluksessa he ovat, jos he ovat tämän sopimuspuolen kansalaisia. Valinta on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun tämä sopimus tulee voimaan tai kyseinen työskentely alkaa toisen sopimuspuolen alueella.

c) Tämän kappaleen a kohdan määräyksiä sovelletaan vastaavasti virkamiehiin ja sellaisina pidettäviin.

5. Opiskelija, joka välittömästi ennen opintojen alkamista on kuulunut sopimuspuolen lainsäädännön piiriin ja joka päätoimisesti opiskelee tai on ammatillisessa koulutuksessa toisen sopimuspuolen alueella, pysyy ensiksi mainitun sopimuspuolen lainsäädännön piirissä, jollei 6 artiklan määräyksistä muuta johdu. Tapaturma- ja ammattitautivakuutuksen osalta opiskelija, joka sopimuspuolen alueella osallistuu käytännön harjoitteluun opintojensa yhteydessä, kuuluu kuitenkin tämän sopimuspuolen lainsäädännön piiriin.

8 artikla

Poikkeukset 6—7 artiklan määräyksiin

1. Toimivaltaiset viranomaiset tai näiden valtuuttamat toimielimet voivat sopia poikkeuksista 6 ja 7 artiklan määräyksiin.

2. Jollei erityisestä syystä muuta johdu, poikkeuksista ei voida 7 artiklan 1 kappaleessa määrätty aika mukaan lukien sopia viittä vuotta pidemmäksi ajaksi.

9 artikla

6—8 artiklan soveltaminen perheenjäseniin

1. 7 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun työntekijän mukana seuraavat ja samassa taloudessa asuvat perheenjäsenet kuuluvat saman sopimuspuolen lainsäädännön piiriin kuin työntekijä.

and the service personnel of a diplomatic mission as well as the employees and service personnel of a consular post of a Contracting Party shall be subject to the provisions of paragraph 1 of Article 6. They may, however, opt to be subject to the legislation of the Contracting Party by which diplomatic mission or consular post they are employed, provided that they are nationals of that Contracting Party. The choice shall be made within 6 months after the entry into force of this Agreement or after the beginning of the employment in the territory of the other Contracting Party.

c) The provisions of sub-paragraph a) of this paragraph shall apply similarly to civil servants and persons treated as such.

5. A student who immediately prior to the beginning of his studies has been subject to the legislation of a Contracting Party, and who is a full-time student or in vocational training in the territory of the other Contracting Party, shall remain subject to the legislation of the former Contracting Party, unless otherwise provided in Article 6. In regard to employment accident insurance and occupational diseases insurance a student participating in practical training in connection with his studies in the territory of a Contracting Party shall, however, be subject to the legislation of that Contracting Party.

Article 8

Exceptions to Articles 6—7

1. Exceptions to the provisions of Articles 6 to 7 shall be agreed upon by the competent authorities or the bodies authorized by them.

2. Unless there are special reasons for doing otherwise, no exceptions may be agreed upon for a period longer than 5 years, including the period provided in paragraph 1 of Article 7.

Article 9

Application of Articles 6—8 to family members

1. The family members accompanying an employee referred to in paragraph 1 of Article 7, and living with him in the same household, shall be subject to the legislation of the same Contracting Party as the employee.

2. 7 artiklan 4 kappaleen a ja c kohdassa sekä 5 kappaleessa tarkoitettujen henkilön mukana seuraavat ja samassa taloudessa asuvat perheenjäsenet kuuluvat saman sopimuspuolen lainsäädännön piiriin kuin edellä tarkoitettu henkilö.

3. Sovittaessa 8 artiklan mukaisesti poikkeuksista 6 ja 7 artiklan määräyksiin, mukana seuraavat ja samassa taloudessa asuvat perheenjäsenet kuuluvat saman sopimuspuolen lainsäädännön piiriin kuin henkilö, jonka osalta poikkeuksesta on sovittu, jollei tässä sopimuksessa ole perheenjäsenistä muuta määrätty.

4. 1, 2 ja 3 kappaleen määräyksiä ei sovelleta, jos perheenjäsen kuuluu oman työskentelynsä perusteella toisen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin.

10 artikla

Vakuutusmaksut

Työntekijää tai yrittäjää koskevat vakuutusmaksut maksetaan sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti, jonka piiriin hän tämän sopimuksen mukaan oman työnsä perusteella kuuluu ensimmäisestä työskentelypäivästä lukien. Tähän työhön ja siitä saatuihin tuloihin liittyviä vakuutusmaksuja ei makseta toisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti.

III OSA

Eri etuusryhmiä koskevia erityismääräyksiä

Sairausetuudet, vanhempainetuudet ja sairaanhoito

11 artikla

Vakuutus- ja etuuskausien huomioon ottaminen

1. Kun määrätään oikeudesta sairaus- tai vanhempainetuuteen, otetaan tarvittaessa huomioon toisen sopimuspuolen alueella täytetyt vakuutuskaudet ja etuuskaudet, jos ne eivät ole päällekkäisiä.

2. The family members accompanying a person referred to in paragraph 4 a) and c) and paragraph 5 of Article 7, and living with him in the same household, shall be subject to the legislation of the same Contracting Party as the person referred to above.

3. When agreeing on the exceptions under Article 8 from the provisions of Articles 6 and 7, the persons accompanying the employee, and living with him in the same household, shall be subject to the legislation of the same Contracting Party in regard to which the exception has been agreed on, unless there are other provisions on family members in this Agreement.

4. The provisions of paragraphs 1, 2 and 3 shall not apply, if the family member on the basis of his own employment is subject to the legislation of the other Contracting Party.

Article 10

Insurance contributions

Any insurance contributions concerning an employed or self-employed person shall be payable according to the legislation of the Contracting Party subject to whose legislation he is according to this Agreement on the basis of his own employment starting from the first day of employment. The insurance contributions related to that work and income from it shall not be payable under the legislation of the other Contracting Party.

PART III

Special provisions concerning the various categories of benefits

Sickness benefits, parents' benefits and medical care

Article 11

Taking into account periods of insurance and periods of entitlement to benefits

1. When determining the entitlement to sickness or parents' benefits, periods of insurance and periods of entitlement to benefits completed in the territory of the other Contracting Party shall, to the extent necessary, be taken into account, provided that they are

2. Kun sovelletaan 1 kappaletta, edellytetään lisäksi, että henkilö on täyttänyt sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti vähintään neljän viikon vakuutuskauden välittömästi ennen tämän sopimuspuolen lainsäädännön mukaisen sairaus- tai vanhempainetuuskauden ensimmäistä päivää.

12 artikla

Sairaanhoitomääräykset

1. Jos sopimuspuolen alueella asuva henkilö tarvitsee terveydentilansa vuoksi välitöntä sairaanhoitoa oleskellessaan tilapäisesti toisen sopimuspuolen alueella, hänellä on oikeus tällaiseen sairaanhoitoon samoin edellytyksin kuin sen sopimuspuolen alueella asuvilla.

2. Hätätilanteita lukuun ottamatta edellisen kappaleen määräyksiä ei sovelleta 27 artiklassa tarkoitettussa toimeenpanosopimuksessa lueteltujen proteesien, tärkeiden apuvälineiden tai muiden huomattavien sairaanhoitoetuksien myöntämiseen.

3. 1 kappaleen määräyksiä ei sovelleta henkilöihin, jotka menevät toisen sopimuspuolen alueelle tarkoituksenaan sairaanhoidon saaminen.

4. Jos henkilö asuu sopimuspuolen alueella, mutta kuuluu 6 artiklan perusteella toisen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin, hänellä on oikeus sairaanhoitoon myös asuinmaassaan.

5. Henkilö, joka saa eläkettä sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti, saa sairaanhoidon sen sopimuspuolen alueella, jossa hän asuu.

13 artikla

Diplomaatti- ja konsuliedustustoissa työskentelevien, heidän perheenjäsentensä sekä eräiden muiden henkilöryhmien oikeus sairaanhoitoon

1. 12 artiklan 1 ja 2 kappaleen määräyksiä sovelletaan myös sopimuspuolen alueella olevan toisen sopimuspuolen diplomaattisen tai konsuliedustuston henkilökunnan jäseniin sekä heidän samassa taloudessa asuviin perheenjäseniinsä.

not overlapping.

2. For the implementation of paragraph 1, it is furthermore required that a person has completed periods of insurance under the legislation of a Contracting Party amounting to at least 4 weeks immediately before the first day of the sickness benefits period or parents' benefits period under the legislation of that Contracting Party.

Article 12

Provision of medical care

1. If a person resident in the territory of one Contracting Party needs immediate medical care during a temporary stay in the territory of the other Contracting Party, he shall be entitled to receive such medical care on the same conditions that apply to residents of that other Contracting Party.

2. Except for emergencies, the provisions of paragraph 1 shall not apply to granting prostheses, major aid devices or other substantial benefits related to medical care specified in the Administrative Arrangement referred to in Article 27.

3. The provisions of paragraph 1 shall not apply to persons who go to the territory of the other Contracting Party for the purpose of receiving medical care.

4. When a person residing in the territory of a Contracting Party is subject to the legislation of the other Contracting Party in accordance with Article 6, he is entitled to medical care also in the territory of the Contracting Party where he resides.

5. A person who is receiving a pension under the legislation of a Contracting Party is entitled to medical care in the territory of the Contracting Party where he resides.

Article 13

Entitlement to medical care of those employed in a diplomatic mission or consular post, their family members and certain other categories of people

1. The provisions of paragraphs 1 and 2 of Article 12 shall apply in the territory of one Contracting Party to the staff members of the diplomatic mission or consular post of the other Contracting Party, as well as to their family members living in the same

2. Edellisessä kappaleessa tarkoitettu sopimuspuolen edustusto voi sopia oikeudesta laajempiin sairaanhoitoetuuksiin toisen sopimuspuolen sairaanhoidon toimintayksikön kanssa.

3. Sopimuksen 12 artiklan 1 ja 2 kappaleen määräyksiä sovelletaan myös niihin henkilöihin, jotka 7—9 artiklan määräysten perusteella kuuluvat toisen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin.

14 artikla

Sairanhoidon kustannusten korvaaminen
sopimuspuolten välillä

Sopimuksen 12 artiklan 1 ja 2 kappaleen ja 13 artiklan 1 ja 3 kappaleen määräysten mukaisesti annetun sairaanhoidon kustannukset korvataan sopimuspuolten välillä siten kuin 27 artiklassa tarkoitetussa toimeenpanosopimuksessa tarkemmin määrätään.

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja
perhe-eläkkeet

15 artikla

Eläkkeiden myöntäminen

Sopimuspuolten toimivaltaiset laitokset soveltavat oman maansa lainsäädäntöä, kun ne myöntävät eläkkeitä tämän sopimuksen perusteella.

16 artikla

Suomen kansaneläkejärjestelmää
koskevat erityismääräykset

1. 4 artiklan ja 5 artiklan 1 ja 2 kappaleen estämättä sopimuspuolen alueella asuvan henkilön oikeudesta kansaneläkelain ja perhe-eläkelain mukaiseen eläkkeeseen sekä niiden maksamisesta määrätään tämän artiklan määräysten mukaisesti.

2. Sopimuspuolen alueella asuvalla sopimuspuolen kansalaisella on oikeus

a) vanhuuseläkkeeseen, jos hän 16 vuotta täytettyään on asunut yhtäjaksoisesti vähintään kolmen vuoden ajan Suomen tasavallassa

household.

2. The mission or post of the Contracting Party referred to in the preceding paragraph may agree on more extensive benefits related to medical care with a care establishment of the other Contracting Party.

3. The provisions of paragraphs 1 and 2 of Article 12 shall also apply to persons who, on the basis of the provisions of Articles 7—9, are subject to the legislation of the other Contracting Party.

Article 14

Reimbursement of costs of medical care
between the Contracting Parties

The costs of benefits related to medical care provided in accordance with the provisions of paragraphs 1 and 2 of Article 12 and paragraphs 1 and 3 of Article 13 shall be reimbursed between the Contracting Parties as determined in greater detail in the Administrative Arrangement referred to in Article 27.

Old-age, disability and survivors' pensions

Article 15

Granting of pensions

When granting pensions on the basis of this Agreement, the competent institutions of the Contracting Parties shall apply their respective legislations.

Article 16

Special provisions applicable to the Finnish
National Pension Scheme

1. Notwithstanding Article 4 and paragraphs 1 and 2 of Article 5, the entitlement to and the payment of benefits under the legislation concerning national pensions and survivors' pensions shall be determined according to this Article.

2. A national of a Contracting Party residing in the territory of a Contracting Party shall be entitled to:

a) an old-age pension, if he has been resident in the Republic of Finland for an unbroken period of at least 3 years after having reached the age of sixteen years;

b) leskeneläkkeeseen, jos hän ja vainaja 16 vuotta täytettyään ovat asuneet yhtäjaksoisesti Suomen tasavallassa vähintään kolmen vuoden ajan ja jos vainaja oli sopimuspuolen kansalainen ja asui kuollessaan sopimuspuolen alueella

c) lapseneläkkeeseen, jos vainaja oli sopimuspuolen kansalainen, joka 16 vuotta täytettyään oli asunut yhtäjaksoisesti vähintään kolmen vuoden ajan Suomen tasavallassa ja joka asui kuollessaan sopimuspuolen alueella.

17 artikla

Suomen työeläkettä koskevat erityismääräykset

1. Jos oikeus eläkkeeseen edellyttää vakuutuskausien täyttämistä, näihin kausiin otetaan huomioon tarvittaessa Latvian tasavallassa oman työn perusteella täytetyt vakuutuskaudet.

2. Oikeus tulevan ajan eläkkeeseen edellyttää, että henkilö on ollut eläketapahtumavuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kalenterikuukautta Suomen työeläkelainsäädännön alaisessa työssä.

3. Jos henkilö ei täytä Suomen työeläkejärjestelmän viiden vuoden asumisaikavaatimusta, joka koskee oikeutta tulevan ajan eläkkeeseen, hänen oman työnsä perusteella täyttämänsä vakuutuskaudet Latvian tasavallassa otetaan huomioon, jos ne eivät ole päällekkäisiä.

18 artikla

Latvian lakisääteistä eläkejärjestelmää koskevat erityismääräykset

1. Kun määrätään oikeudesta Latvian lakisääteisen eläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen, Suomen työeläkelainsäädännön mukaan täytetyt vakuutuskaudet otetaan huomioon, jos ne eivät ole päällekkäisiä.

2. Jos henkilöllä on oikeus vanhuuseläk-

b) a widow's or widower's pension, if he and the deceased person had been resident in the Republic of Finland for an unbroken period of at least 3 years after having reached the age of sixteen years and the deceased was a national of a Contracting Party and resided in the territory of a Contracting Party at the time of death;

c) an orphan's pension, if the deceased person was a national of a Contracting Party who had been resident in the Republic of Finland for an unbroken period of at least 3 years after having reached the age of sixteen years and who resided in the territory of a Contracting Party at the time of death.

Article 17

Special provisions applicable to the Finnish Employment Pension Scheme

1. If the entitlement to a pension requires completion of insurance periods, the insurance periods completed in the Republic of Latvia on the basis of the person's own employment shall, to the extent necessary, be taken into account.

2. For entitlement to a pension based on the future period the person shall have been subject to the Finnish Employment Pension Scheme for at least twelve calendar months during a period consisting of the year of contingency and the 10 calendar years preceding it.

3. If the person does not fulfill the requirement of 5 years' residence under the Finnish employment pension legislation for entitlement to a pension based on the future period, the insurance periods completed in the Republic of Latvia on the basis of the person's own employment shall be taken into account, provided that they are not overlapping.

Article 18

Special provision applicable to the Latvian State Pensions Scheme

1. For the purposes of determining eligibility for pensions under the Latvian State Pensions Scheme, the insurance periods completed under the Finnish Employment Pension Scheme shall be taken into account, provided that they are not overlapping.

2. If the person is entitled to an old-age

keeseen 1 kappaleen perusteella vain Latvian tasavallassa eikä eläke ole vähimmäismäärän suuruinen, eläke korotetaan Latvian lainsäädännön mukaiseksi vähimmäiseläkkeeksi, jos henkilö on kuulunut Latvian lakisääteisen eläkejärjestelmän piiriin vähintään 12 kalenterikuukautta. Eläke tarkistetaan sen jälkeen, kun toinen sopimuspuoli on myöntänyt eläkkeen.

3. Oikeus työkyvyttömyys- tai perhe-eläkkeeseen edellyttää, että henkilö on kuulunut Latvian lakisääteisen eläkejärjestelmän piiriin vähintään 12 kalenterikuukautta.

19 artikla

Latvian lakisääteistä sosiaaliturvatukea koskevat erityismääräykset

Kun määrätään oikeudesta Latvian lakisääteiseen sosiaaliturvatukeen, Suomen tasavallassa täytetyt asumiskaudet otetaan huomioon, jos henkilö on asunut Latvian tasavallassa 12 kuukautta välittömästi ennen tuen hakemista tai huoltaja oli asunut Latvian tasavallassa 12 kuukautta välittömästi ennen kuolemaansa.

Ammattitaudit ja työtapaturmat

20 artikla

Sovellettava lainsäädäntö

Oikeus tapaturma- ja ammattitautietuuksiin määräytyy sen lainsäädännön mukaan, jota etuudensaajaan sovelletaan tapaturman sattumishetkellä, kuten 6—8 artiklassa määrätään.

21 artikla

Ammattitaudit

1. Silloin kun ammattitautiin sairastunut henkilö on molempien sopimuspuolten lainsäädännön mukaan harjoittanut toimintaa, joka on todennäköisesti aiheuttanut taudin, ne etuudet, joita hän ja hänen jälkeensä jääneet voivat vaatia, myönnetään ainoastaan

pension based on paragraph 1 only in the Republic of Latvia and the amount of the pension benefit does not reach the minimum amount, the pension shall be increased to a minimum pension benefit according to Latvian legislation, provided that the person has been subject to the Latvian state pension scheme for at least twelve calendar months. The pension benefit shall be redetermined after the other Contracting Party has granted a pension.

3. For entitlement to a disability or survivor's pension the person shall have been subject to the Latvian state pension scheme for at least twelve calendar months.

Article 19

Special provisions applicable to the Latvian state social security allowance

For the purposes of determining eligibility for Latvian state social security allowance, periods of residence completed in the Republic of Finland shall be taken into account, provided that the person has been residing in the Republic of Latvia for the last twelve months immediately before claiming the allowance or the deceased breadwinner has been residing in the Republic of Latvia for the last twelve months immediately before death.

Occupational diseases and employment accidents

Article 20

Applicable legislation

The right to benefits due to an accident at work and an occupational disease shall be determined according to the legislation applying to the beneficiary at the time of the accident, as provided in Articles 6—8.

Article 21

Occupational diseases

1. When a person who has contracted an occupational disease has, under the legislation of both Contracting Parties, pursued an activity likely to cause this disease, the benefits that he or his survivors may claim shall be awarded exclusively under the legis-

viimeksi mainitun sopimuspuolen lainsäädännön mukaan.

2. Jos kuitenkin viimeksi mainitun sopimuspuolen lainsäädännön mukaan oikeutta etuuksiin ei ole, kyseisen sopimuspuolen laitos siirtää hakemuksen ensiksi mainitun sopimuspuolen laitokselle, joka tutkii hakemuksen oman lainsäädäntönsä perusteella.

22 artikla

Työkyvyttömyysaste

Jos sopimuspuolen lainsäädännössä nimenomaisesti tai epäsuorasti edellytetään, että aiemmat työtapaturmat ja ammattitaudit otetaan huomioon työkyvyttömyysastetta määriteltäessä, kyseisen sopimuspuolen toimivaltainen laitos ottaa myös huomioon aiemmat työtapaturmat ja ammattitaudit, jotka ovat sattuneet henkilön kuuluessa toisen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin, ikään kuin olisi sovellettu ensiksi mainitun sopimuspuolen lainsäädäntöä.

23 artikla

Ammattitaudin paheneminen

Jos sellainen ammattitauti, josta henkilö on saanut tai saa etuutta sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, pahenee, sovelletaan seuraavia sääntöjä:

a) Jos asianomainen henkilö ei etuuksien saamisen aikana ole työskennellyt toisen sopimuspuolen lainsäädännön piirissä ammatissa, joka saattaisi aiheuttaa tai pahentaa kyseistä tautia, ensiksi mainitun sopimuspuolen toimivaltainen laitos vastaa etuuksien kustannuksista soveltamansa lainsäädännön mukaisesti ottaen huomioon pahenemisen.

b) Jos asianomainen henkilö on etuuksien saamisen aikana harjoittanut sellaista toimintaa toisen sopimuspuolen lainsäädännön piirissä, ensiksi mainitun sopimuspuolen toimivaltainen laitos vastaa etuuksien kustannuksista soveltamansa lainsäädännön mukaisesti ottamatta pahenemista huomioon. Toisen sopimuspuolen toimivaltainen laitos myöntää asianomaiselle henkilölle lisän, joka vastaa pahenemisen jälkeen maksettavan etuuden määrän ja sen etuuden määrän, jollaisena

lation of the last of these Contracting Parties.

2. However, if there is no entitlement to benefits under the legislation of the last Contracting Party, the claim shall be referred by the institution of that Party to the institution of the first Contracting Party, which shall study the case under the terms of its legislation.

Article 22

Degree of disability

If the legislation of one Contracting Party explicitly or implicitly provides that previous employment accidents or occupational diseases are taken into consideration when determining the degree of disability, the competent institution of that Contracting Party shall also take into consideration the previous employment accidents or occupational diseases sustained while under the legislation of the other Contracting Party, as if the legislation of the first Contracting Party had been applicable.

Article 23

Aggravation of an occupational disease

In the event of aggravation of an occupational disease for which a person has received or is receiving benefit under the legislation of a Contracting Party, the following rules shall apply:

a) if the person concerned has not, while in receipt of benefits, been engaged in an occupation under the legislation of the other Contracting Party likely to cause or aggravate the disease in question, the competent institution of the first Contracting Party shall meet the cost of the benefits under the provisions of the legislation which it administers taking into account the aggravation;

b) if the person concerned, while in receipt of benefits, has pursued such an activity under the legislation of the other Contracting Party, the competent institution of the first Contracting Party shall meet the cost of the benefits under the legislation which it administers without taking the aggravation into account. The competent institution of the second Contracting Party shall grant a supplement to the person concerned, the amount of which shall be equal to the diffe-

etuus olisi maksettu ennen pahenemista, välistä erotusta, soveltamansa lainsäädännön mukaisesti, niin kuin kyseinen tauti olisi syntynyt tämän sopimuspuolen lainsäädännön mukaan.

24 artikla

Sairaanhoito

1. Jos henkilö, joka on vakuutettu sopimuspuolen lainsäädännön perusteella, tarvitsee toisen sopimuspuolen alueella sattuvan työtapaturman tai ammattitaudin takia välttämättä sairaanhoitoa, hoidon antaa tämän sopimuspuolen laitos.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen perusteella järjestetyn välttämättömän sairaanhoidon kustannuksista vastaa hoidon antava vakuutuslaitos.

Työttömyysturva

25 artikla

Vakuutus- ja etuuskausien huomioon ottaminen

1. Kun määrätään oikeudesta työttömyysetuuteen, otetaan tarvittaessa huomioon toisen sopimuspuolen alueella täytetyt työskentelykaudet, jos ne eivät ole päällekkäisiä. Tällöin edellytetään kuitenkin, että henkilö on työskennellyt sen sopimuspuolen alueella, jonka lainsäädännön mukaista etuutta hän hakee, vähintään neljä viikkoa välittömästi ennen työttömyyttä tai että työ oli tarkoitettu kestäväksi vähintään neljä viikkoa, mutta se on päättynyt henkilöstä riippumattomasta syystä aikaisemmin.

2. Sopimuspuolen lainsäädännön ja tämän artiklan 1 kappaleen perusteella haettujen etuuksien maksuaikaa vähennetään niin, että otetaan huomioon sellaiset työttömyyspäivät, joilta toisen sopimuspuolen toimivaltainen laitos on maksanut työttömyysetuutta.

rence between the amount of benefits due after aggravation and the amount which would have been due prior to the aggravation under the legislation which it administers, as if the disease in question had occurred under the legislation of that Contracting Party.

Article 24

Medical care

1. When a person who is insured under the legislation of a Contracting Party needs necessary medical care as a consequence of an employment accident or occupational disease sustained in the territory of the other Contracting Party, such care shall be provided by the institution of that Contracting Party.

2. The cost of the necessary care provided in accordance with paragraph 1 shall be borne by the insurance institution providing it.

Unemployment benefits

Article 25

Taking into account periods of insurance and periods of entitlement to benefits

1. When determining the entitlement to an unemployment benefit, periods of employment completed in the territory of the other Contracting Party shall, to the extent necessary, be taken into account, provided that they are not overlapping. In that case it is, however, presupposed that the person concerned before submitting his claim for benefits under the legislation of that Contracting Party has been employed in the territory of that Contracting Party for at least 4 weeks immediately before his employment was terminated, or that the employment was intended to last at least 4 weeks but was terminated through no fault of the employed person before the expiration of that period.

2. Any period of entitlement to benefits in accordance with the legislation of a Contracting Party or paragraph 1 shall be reduced taking into account such periods of unemployment for which the competent institution of the other Contracting Party has paid unemployment benefits.

Perhe-etuudet

26 artikla

Etuuksien maksaminen

1. Lapsilisät ja Latvian perheavustukset ja lapsen hoitorahat maksetaan sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti, jonka piiriin lapsi kuuluu kuukauden ensimmäisenä päivänä.

2. Jos edellisessä kappaleessa tarkoitettua etuutta tämän sopimuksen tai sopimuspuolen lainsäädännön soveltamisen vuoksi maksaisi kumpikin sopimuspuoli, se maksetaan yksinomaan sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti, jossa lapsi tosiasiallisesti asuu.

3. Äitiysavustus ja lapsen synnytysavustus maksetaan sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti, jonka lainsäädännön piiriin äiti kuuluu lapsen syntyessä tai jonka piirissä ottovanhempi on lapseksiottamisen tapahtuessa.

IV OSA

Muut määräykset

27 artikla

Toimeenpanosopimus ja tietojenvaihto

Toimivaltaiset viranomaiset

a) sopivat tämän sopimuksen toimeenpanoa koskevasta menettelystä toimeenpanosopimuksella

b) vaihtavat tietoja soveltamista koskevista toimenpiteistä, joihin ne ovat ryhtyneet

c) vaihtavat tietoja lainsäädäntönsä muutoksista, jotka saattavat vaikuttaa sopimuksen soveltamiseen

d) nimeävät yhteyselimä tämän sopimuksen soveltamisen helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi.

28 artikla

Hallinnollinen apu

Tätä sopimusta sovellettaessa viranomaiset ja laitokset, jotka toimeenpaneavat sen mää-

Family benefits

Article 26

Payment of benefits

1. Child allowances and Latvian family state allowances and child care allowances shall be payable according to the legislation of the Contracting Party subject to whose legislation the child is on the first day of the month.

2. If the benefit referred to in paragraph 1 due to the application of this Agreement or legislation of a Contracting Party would be payable from both Contracting Parties, it shall be payable only under the legislation of the Contracting Party where the child de facto resides.

3. Maternity grant and birth grant shall be payable according to the legislation of the Contracting Party subject to whose legislation the mother is at the child's birth, or subject to whose legislation the adoptive parent is at the time of the adoption.

PART IV

Miscellaneous provisions

Article 27

Administrative Arrangement and exchange of information

The competent authorities shall:

a) agree on the procedure for the implementation of this Agreement by means of an Administrative Arrangement;

b) exchange information concerning the measures taken for the application of this Agreement;

c) exchange information concerning all such changes in their respective legislation which may affect the application of this Agreement;

d) designate liaison bodies to facilitate and accelerate the implementation of this Agreement.

Article 28

Administrative assistance

The competent authorities and institutions of the Contracting Parties shall assist each

räyksii, antavat toisilleen apua ikään kuin soveltaisivat omaa lainsäädäntöään. Hallinnollinen apu on maksutonta, jolleivät toimivaltaiset viranomaiset joidenkin kustannusten korvaamisesta toisin sovi.

other in implementing this Agreement as if they were enforcing their own legislation. This administrative assistance shall be free of charge, unless the competent authorities otherwise agree on reimbursement of certain costs.

29 artikla

Article 29

Tietosuoja

Data protection

Kun tätä sopimusta sovellettaessa toimitetaan sopimuspuolelta toiselle yksityishenkilöä koskevia tietoja, ovat kaikki tiedot luotamuksellisia ja niitä käytetään vain tämän sopimuksen ja sen soveltamisalaan kuuluvan lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi.

Any data pertaining to a private person which are in the course of the application of this Agreement transmitted by one Contracting Party to the other shall be confidential and may be used exclusively for implementing this Agreement and the legislation to which this Agreement applies.

30 artikla

Article 30

Lääkärintarkastukset

Medical examinations

1. Jos jommankumman sopimuspuolen alueella oleva henkilö on hakenut tai saa etuutta toisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan ja lisälääkärintutkimus on tarpeen, edellisen sopimuspuolen toimivaltainen laitos järjestää tällaisen tutkimuksen, jos jälkimmäisen sopimuspuolen toimivaltainen laitos sitä pyytää. Tutkimuksen kustannuksista vastaa jälkimmäisen sopimuspuolen toimivaltainen laitos.

1. Where a person who is in the territory of either Contracting Party has claimed, or is receiving, benefit under the legislation of the other Contracting Party and an additional medical examination is necessary, the competent institution of the former Contracting Party shall arrange for such examination if the competent institution of the latter Contracting Party so requests. The cost of the examination shall be met by the competent institution of the latter Contracting Party.

2. Laitos, jonka Suomen tasavallan toimivaltainen viranomainen nimeää Latvian tasavallan toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä suoritamaan lääkärintarkastuksen, rinnastetaan lääketieteelliseen komissioon, joka määrää Latvian tasavallan lainsäädännön mukaisista työkyvyttömyysasioista.

2. An institution, appointed by the competent authority of the Republic of Finland to undertake a medical examination at the request of the competent authority of the Republic of Latvia, shall be treated as a medical commission for determination of the disablement questions under the legislation of the Republic of Latvia.

31 artikla

Article 31

Veroista ja maksuista vapautuminen

Exemption from taxes and charges

1. Jos sopimuspuolen lainsäädännössä on määrätty hakemusten ja asiakirjojen vapauttamisesta veroista, leimaveroista, oikeudenkäynti- tai rekisteröintimaksuista tai niiden alentamisesta silloin, kun kysymys on tämän sopimuspuolen lainsäädännön soveltamisesta, on se ulotettava koskemaan myös hakemuksia ja asiakirjoja, jotka annetaan toisen sopimuspuolen lainsäädännön tai tämän so-

1. Where the legislation of a Contracting Party provides that any claim or document is exempt, wholly or partly, from taxes, stamp duties, fees for court proceedings or registration fees, as far as the application of the legislation of that Contracting Party is concerned, the exemption shall be extended to apply also to claims and documents which are submitted under the legislation of the other

pimuksen mukaan.

2. Tätä sopimusta sovellettaessa kysymyseen tulevat asiakirjat tai todistukset eivät tarvitse diplomaattisen tai konsuliviranomaisen vahvistamista.

32 artikla

Hakemusten jättäminen

1. Sopimuspuolen toimivaltaiselle laitokselle jätetyt hakemukset, ilmoitukset tai muutoksenhakukirjelmät katsotaan samanaikaisesti jätetyiksi myös toisen sopimuspuolen toimivaltaiselle laitokselle.

2. Sopimuspuolen lainsäädännön perusteella maksettavaa etuutta koskevaa hakemusta pidetään hakemuksena, joka koskee toisen sopimuspuolen lainsäädännön perusteella maksettavaa vastaavaa etuutta, silloin kun asianomainen henkilö kuuden kuukauden kuluessa ensiksi mainitun sopimuspuolen lainsäädännön mukaisen hakemuslomakkeen jättämisestä tekee toisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaista vastaavaa etuutta koskevan hakemuksen.

3. Kun lasketaan Suomen lainsäädännön perusteella maksettavaa korotusta eläkkeen tai muun etuuden viivästymisajalta, hakemus katsotaan viivästyskorotusta koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa jätetyksi silloin, kun se on saapunut tarpeellisine liitteineen toimivaltaiselle suomalaiselle laitokselle.

33 artikla

Tuomioistuinten päätösten ja muiden asiakirjojen tunnustaminen ja täytäntöönpano

1. Sopimuspuolen tuomioistuinten täytäntöönpanokelpoiset päätökset, jotka koskevat tässä sopimuksessa sovellettavaa lainsäädäntöä samoin kuin sopimuspuolen laitosten tai viranomaisten sosiaalivakuutuksen vakuutusmaksuja ja muita vaatimuksia koskevat täytäntöönpanokelpoiset asiakirjat tunnustetaan ja pannaan täytäntöön toisen sopimuspuolen alueella.

2. Tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta saa kieltäytyä vain, jos se on sen sopimus-

Contracting Party or this Agreement.

2. Documents and certificates which are presented for the purposes of this Agreement shall be exempt from requirements for authentication by diplomatic or consular authorities.

Article 32

Submission of claims

1. Claims, notifications and appeals submitted to the competent institution of one Contracting Party shall be deemed to have been submitted to the competent institution of the other Contracting Party on the same date.

2. A claim for a benefit payable under the legislation of one Contracting Party shall be deemed to be a claim for the corresponding benefit payable under the legislation of the other Contracting Party, provided that the person concerned, within 6 months from submitting an application form under the legislation of the former Contracting Party, submits a claim for a corresponding benefit under the legislation of the latter Contracting Party.

3. Where, under the Finnish legislation, an additional amount is payable because of delay in processing a claim for a pension or other benefit, the claim shall, for the purposes of applying the provisions of the legislation concerning such an additional amount, be deemed to have been presented on the date when that claim, along with all necessary enclosures, has been received by the competent Finnish institution.

Article 33

Enforcement of decisions

1. Enforceable decisions by a tribunal of one Contracting Party, as well as enforceable documents issued by the authority or institution of one Contracting Party in respect of social insurance contributions and other claims, shall be recognized and enforced in the territory of the other Contracting Party.

2. The recognition and enforcement may be refused only where it would be incompa-

puolen oikeusjärjestyksen vastaista, missä päätös tai asiakirja olisi tunnustettava ja pantava täytäntöön.

3. Täytäntöönpanossa noudatetaan sen sopimuspuolen lainsäädäntöä, jossa täytäntöönpano tapahtuu. Päätös tai asiakirja on varustettava sen täytäntöönpanokelpoisuutta koskevalla todistuksella (täytäntöönpanolauseke).

4. Sopimuspuolen laitoksen erääntyneitä vakuutusmaksuja koskevilla saatavilla on toisen sopimuspuolen täytäntöönpanossa sekä konkurssi- ja akordimenettelyssä sama etuoikeus kuin vastaavilla saatavilla tämän sopimuspuolen alueella.

34 artikla

Takaisinperintä

1. Jos sopimuspuolen laitos on maksanut etuudensaajalle etuutta enemmän kuin mihin tällä on oikeus, tämä laitos voi lainsäädäntönsä mukaisin edellytyksin ja rajoituksin pyytää toisen sopimuspuolen laitosta, joka maksaa etuuksia tälle etuudensaajalle, pidättämään liikaa maksetun määrän mainitulle etuudensaajalle maksamastaan määrästä.

2. Jos sopimuspuolen laitos on maksanut ennakkoa ajalta, jolta etuudensaajalla on oikeus saada vastaavaa etuutta toisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, voi tämä laitos pyytää toisen sopimuspuolen laitosta pidättämään ennakkoa vastaavan määrän siitä määrästä, jonka laitos maksaa etuudensaajalle samalta ajalta.

3. Jos henkilö on saanut sosiaalihuoltoetuutta sopimuspuolen alueella ajalta, jolta hänellä on oikeus saada toisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisia etuuksia, voi sosiaalihuoltoaan antanut laitos, jos tällä on oikeus takaisinmaksuun etuudensaajan etuudesta, pyytää toisen sopimuspuolen laitosta pidättämään sosiaalihuoltoetuutta vastaavan määrän etuudesta, jonka viimeksi mainittu laitos maksaa tälle henkilölle.

4. Laitos pidättää edellisissä kappaleissa tarkoitettua liिकासuoritusta, ennakkoa tai sosiaalihuoltoetuutta vastaavan määrän sovelta-

tiele with the legal principles of the Contracting Party where the recognition and enforcement is sought.

3. The enforcement procedure shall be in compliance with the legislation of the Contracting Party where it takes place. The decision or document shall be accompanied by a certificate indicating its enforceability (enforcement clause).

4. Overdue insurance contributions to the institution of the other Contracting Party shall in any enforcement procedure and bankruptcy procedure or enforced settlement in the territory of a Contracting Party have the same precedence as equivalent claims in the territory of that Contracting Party.

Article 34

Claims for recovery

1. If the institution of a Contracting Party has paid a beneficiary a sum exceeding the entitlement of that beneficiary, the institution may within the scope and terms of the applicable legislation request the institution of the other Contracting Party, which pays benefits to that beneficiary, to withhold a sum equivalent to the sum paid in excess from any benefit payable by the latter institution to the beneficiary.

2. If the institution of a Contracting Party has made advance payments for a period during which the beneficiary was entitled to equivalent benefits under the legislation of the other Contracting Party, the institution may request the institution of that other Contracting Party to withhold a sum equivalent to the advance payment from any benefit payable by the latter institution to the beneficiary for the same period.

3. If a person has received social assistance in the territory of a Contracting Party for a period during which he was entitled to benefits under the legislation of the other Contracting Party, the institution which had provided the social assistance may, if entitled to claim recovery of payments to a beneficiary, request the institution of the other Contracting Party to withhold a sum equivalent to the social assistance costs from any benefit payable by the latter institution to the person concerned.

4. The institution shall withhold any sum equivalent to a sum paid in excess, advance payment or social assistance referred to in

mansa lainsäädännön mukaisin edellytyksin ja rajoituksin. Laitos siirtää näin pidättämässä summan vaatimuksen esittäneelle toisen sopimuspuolen laitokselle.

35 artikla

Soveltamisessa käytettävät kielet

1. Sopimuspuolten viranomaiset, laitokset ja yhteyselimet voivat sopimusta soveltaessaan käyttää sopimuspuolten virallisia kieliä tai 27 artiklassa tarkoitetussa toimeenpanosopimuksessa määritellyllä tavalla englannin kieltä.

2. Hakemuksia, todistuksia, valituksia tai muita asiakirjoja, jotka tämän sopimuksen soveltamiseksi jätetään sopimuspuolen viranomaiselle tai laitokselle, ei voida olla ottamatta vastaan sillä perustella, että ne on laadittu sopimuspuolen virallisella kielellä tai englanniksi.

36 artikla

Valuutta ja maksutapa

1. Tämän sopimuksen mukainen etuus voidaan maksaa sen sopimuspuolen valuutassa, jonka toimivaltainen laitos suorittaa maksun.

2. Jos jompikumpi sopimuspuoli ottaa käyttöön valuutan vaihtamista tai vientiä rajoittavia määräyksiä, molempien sopimuspuolten hallitusten on välittömästi ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän sopimuksen perusteella maksettavien rahasummien siirron varmistamiseksi.

3. Jos sopimuspuolen alueella oleskeleva henkilö saa toisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaista etuutta, se maksetaan jälkimmäisen sopimuspuolen toimivaltaisen laitoksen tarkoituksenmukaiseksi katsomalla tavalla.

37 artikla

Erimielisyyksien ratkaiseminen

1. Sopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta syntyvät erimielisyydet ratkaistaan sopimuspuolten toimivaltaiten viranomaisten välisillä neuvotteluilla.

the preceding paragraphs in compliance with the scope and terms of the applicable legislation. The institution shall transfer the sum it has withheld to the requesting institution of the other Contracting Party.

Article 35

Languages used in the application

1. The competent authorities, institutions and liaison bodies of the Contracting Parties may in the application of this Agreement use the official languages of the Contracting Parties or the English language, as specified in the Administrative Arrangement referred to in Article 27.

2. The claims, certificates, appeals or other documents submitted to an authority or to an institution of a Contracting Party with a view to application of this Agreement shall not be rejected on the ground that they are written in an official language of the other Contracting Party or in English.

Article 36

Currency and method of payment

1. Payment of any benefit in accordance with this Agreement may be made in the currency of the Contracting Party whose competent institution makes the payment.

2. If provisions designed to restrict the exchange or exportation of currencies are introduced by either Contracting Party, the Governments of both Contracting Parties shall immediately take measures necessary to insure the transfer of sums payable under this Agreement.

3. Where a person in the territory of one Contracting Party is receiving a benefit under the legislation of the other Contracting Party, it shall be payable by whatever method the competent institution of the latter Contracting Party deems appropriate.

Article 37

Settlement of disputes

1. Any dispute arising between the Contracting Parties regarding the interpretation or application of this Agreement shall be settled in consultation between the competent

2. Jollei yhteisymmärrykseen päästä 1 kappaleessa mainitulla tavalla, sopimuspuoli voi alistaa erimielisyyden ratkaistavaksi välimiesoikeudessa, jonka kokoonpanosta ja menettelytapasäännöistä sopimuspuolet sopivat keskenään. Välimiesoikeuden päätökset ovat sitovia ja lopullisia.

authorities.

2. If no agreement is reached under paragraph 1, a Contracting Party may submit the dispute to a court of arbitration, whose composition and procedure shall be agreed upon by the Contracting Parties. The decisions of the court of arbitration shall be binding and final.

V OSA

Siirtymä- ja loppumääräyksiä

38 artikla

Sopimuksen soveltaminen voimaantuloa edeltävältä ajalta

1. Sopimus ei anna oikeutta etuuden saamiseen sen voimaantuloa edeltävältä ajalta.

2. Ennen sopimuksen voimaantuloa täytetyt sopimuspuolen lainsäädännön perusteella huomioon otettavat vakuutus- ja etuuskaudet otetaan huomioon määrättäessä oikeudesta etuuksiin tämän sopimuksen perusteella.

3. Sopimusta voidaan soveltaa myös ennen sen voimaantuloa sattuneisiin vakuutusastapahumiin.

4. Etuudet, jotka on myönnetty ennen tämän sopimuksen voimaantuloa, voidaan hakemuksesta tarkistaa vastaamaan tämän sopimuksen määräyksiä. Tällainen tarkistaminen ei voi johtaa etuuksien vähenemiseen.

5. Jos henkilöllä asumisen perusteella on oikeus sopimuspuolen lainsäädännön mukaiseen eläkkeeseen ajalta ennen sopimuksen voimaantuloa ja jos hänellä on samalta ajalta oikeus työskentelyyn perustuvaan eläkkeeseen toisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, määrätään eläke vain viimeksi mainitun sopimuspuolen lainsäädännön mukaan ikään kuin hän olisi asunut sen alueella.

6. Kun sovelletaan 7 artiklan 1 kappaleen määräyksiä ennen sopimuksen voimaantuloa sopimuspuolen alueelle lähetettyyn työntekijään, katsotaan artiklan tarkoittaman työskentelyn alkavan sopimuksen voimaantulosta edellyttäen, että työntekijään on työskentelyn aikana sovellettu tämän sopimuspuolen kaikkia 2 artiklassa lueteltua sosiaaliturvalainsäädäntöä.

PART V

Transitional and final provisions

Article 38

Application of this Agreement to periods of time preceding its entry into force

1. This Agreement shall not confer any right to receive a payment of a benefit for any period before the date of entry into force of this Agreement.

2. When determining the right to benefits under this Agreement, any period of insurance and of entitlement to benefits completed before the entry into force of this Agreement shall be taken into account.

3. This Agreement may be applied even to contingencies that occurred before the entry into force of this Agreement.

4. Benefits granted before the entry into force of this Agreement may upon application by the beneficiary be determined to comply with the provisions of this Agreement. Such a redetermination shall not result in any reduction in the amount of a benefit.

5. If a person is entitled to a pension based on residence under one Contracting Party's legislation for a period prior to the entry into force of this Agreement, and for the same period has got an entitlement based on employment under the other Contracting Party's legislation, the pension shall be determined exclusively under the latter Contracting Party's legislation, as if he had been resident in its territory.

6. Where the provisions of paragraph 1 of Article 7 are applied to a person sent to work in the territory of a Contracting Party prior to the entry into force of this Agreement, the employment referred to in the said provisions shall be considered to begin on the date of entry into force of the Agreement, provided that the person during the employment has been subject to all branches

7. Jos sopimuspuolen laitos on ennen sopimuksen voimaantuloa tehnyt päätöksen sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta edellisessä kappaleessa tarkoitettuun henkilöön, tämä henkilö kuuluu edelleen päätöksen mukaisesti sopimuspuolen lainsäädännön piiriin ilman toimeenpanosopimuksessa mainittua menettelyä, jos päätös on voimassa enintään kolme vuotta sopimuksen voimaantulosta.

8. 7 artiklan 5 kappaletta sovelletaan opiskelijaan, joka on aloittanut opintonsa sopimuspuolen alueella ennen tämän sopimuksen voimaantuloa, jos hän on kuulunut toisen sopimuspuolen lainsäädännön piiriin välittömästi ennen opintojensa aloittamista.

39 artikla

Sopimuksen voimassaolo ja irtisanominen

1. Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi.
2. Kumpikin sopimuspuoli voi milloin tahansa sanoa sopimuksen irti. Jos sopimus irtisanotaan, se lakkaa olemasta voimassa kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun irtisanomisesta on diplomaattiteitse ilmoitettu toiselle sopimuspuolelle.
3. Jos tämä sopimus lakkaa olemasta voimassa, sopimuksen perusteella saadut oikeudet pysyvät edelleen voimassa.

40 artikla

Voimaantulo

Tämä sopimus tulee voimaan sitä kuukautta toisena seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse täytäneensä valtiosäännössään tämän sopimuksen voimaantulolle asetetut edellytykset.

Tämän vakuudeksi ovat allekirjoittaneet, asianmukaisesti siihen valtuutettuina, allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty 11 päivänä toukokuuta 1999 kahtena alkuperäiskappaleena suomen, latvian ja englannin kielellä, ja kaikki tekstit ovat yhtä

of social security legislation applied by that Contracting Party.

7. If the institution of a Contracting Party has prior to the entry into force of the Agreement taken a decision to apply social security legislation to a person referred to in the preceding paragraph, that person shall in accordance with the decision continue to be subject to the legislation of the Contracting Party without a procedure specified in the Administrative Arrangement, provided that the decision will not be in force more than 3 years after the entry into force of the Agreement.

8. Paragraph 5 of Article 7 is applicable to a student who has begun his studies in the territory of a Contracting Party prior to the entry into force of this Agreement, provided that the student was subject to the legislation of the other Contracting Party immediately prior to beginning his studies.

Article 39

Validity and denunciation of the Agreement

1. This Agreement shall remain in force for an indefinite period.
2. Either Contracting Party may at any time denounce this Agreement. Such denunciation shall enter into force 6 months after the date of its notification to the other Contracting Party through the diplomatic channels.
3. If this Agreement is terminated, any right to benefits acquired in accordance with this Agreement shall be maintained.

Article 40

Entry into force

This Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the month in which the Contracting Parties have notified each other through the diplomatic channels that they have complied with all constitutional requirements for the entry into force of this Agreement.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto, have signed the present Agreement.

Done at Helsinki on 11 May 1999 in duplicate in the Finnish, Latvian and English languages, each text being equally authentic.

todistusvoimaiset. Jos tekstien tulkinnasta
syntyy erimielisyyttä, sovelletaan englannin-
kielistä tekstiä.

In case of divergency of interpretations, the
English text shall prevail.

Suomen tasavallan puolesta

For the Republic of Finland

Maija Perho

Maija Perho

Latvian tasavallan puolesta

For the Republic of Latvia

Vladimirs Makarovs

Vladimirs Makarovs